

Porträtt: Niclas Martinsson

Teuta förmedlar
familjehem

Xuejias
resa

Säkra vår trygghet i kriser och krig

Nu är vi inne i 2024, och blickar framåt mot ett nytt verksamhetsår samtidigt som vi ska redovisa och utvärdera året som varit i verksamhet och ekonomi.

Om vi ska blicka framåt på 2024 kan vi se just nu att det finns orosmoln på himlen. Frågorna om kris och krig är närmare oss än de varit på länge. Hur det blir framöver kan vi inte veta och därför behöver vi vara förberedda. Det gäller såväl privatpersoner som samhällsfunktioner. Om vi tittar på exempelvis myndigheter så fortgår deras arbete, och de försöker ta med döva på vägen. Lyckat blir det dessvärre inte alltid. De behöver påminnas om våra behov och tillgänglighetsaspekter.

Jag uppmanar alltifrån den största myndighet till den minsta kommun att utreda och våga ta i frågan om tillgänglighet för döva. Att bara plocka in representanter från funktionshindersrörelsen räcker inte utan man behöver aktivt söka upp döva, till exempel genom sin lokala dövförening. Hur kan de nå döva med sin information? Om orosmolnen på himlen visar sig vara befogade ska de veta hur deras döva medborgare också kan nås av informationen. Att även döva ska kunna söka skydd och nås av varningssignaler har alla kommuner också ett ansvar kring. Det glöms lätt bort.

Vi får ibland frågor från våra anslutna föreningar och medlemmar om vad SDR gör kring denna fråga. Som ett exempel kan vi nämna att vi har kontakt med Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) och andra berörda myndigheter. De har ett ansvar att föra vidare information till kommunerna, men information förgås lätt på vägen till praktisk handling. Därför behöver vi också rikta in oss på kommunerna. De kan inte ta bort orosmolnen, men ge oss skydd från regnet. Vi ska kunna vara trygga med att om krisen eller kriget kommer ska vi ha samma möjligheter till skydd och hjälp. Kommuner, se till att alla ryms under era paraplyer!

Åsa Henningsson
Förbundsordförande SDR

Innehåll

I korthet	4
Dövas Kulturarvscentrum	6
SKUR på återgång	8
Teuta förmedlar familjehem	10
Xuejias resa	12
Niclas Martinsson slutar	14
Mitt yrke: Moa Gärdenfors	18
Forskning om hjärnan	20
Ydalekatastrofen	22
Förbundsnytt	24
Seniornytt	27
Ungdomsnytt	28
Krönika: Tobias Palmkvist	30

NR 1:2024

SDR/DÖVAS TIDNING
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

SDR Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Bli medlem: medlem.sdr.org
medlem@sdr.org

Stöd oss: insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org

Webbshop: handla.sdr.org
handla@sdr.org

Västanviks folkhögskola
vastanviksfhs.se
info@vastanviksfhs.se

DÖVAS TIDNING
Ställföreträdande utgivare

Charlotte Gustavsson
charlotte.gustavsson@sdr.org

Redaktör
Olivia Renner Balkstam
olivia.r.balkstam@dovastidning.se

Form: Formligen.se
Layout: Linda Stål och Olivia R. Balkstam
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Olivia R. Balkstam

PRENUMERATION
5 nummer per år 325 kr
mejla: medlem@sdr.org

Utebliven tidning
medlem@sdr.org

ANNONSER
annons@dovastidning.se

Upplaga: 2500 ex
Tryck: Risbergs, feb. 2024
ISSN 1402-1978

Dövas Tidning är en Svanen-
märkt tryckprodukt.

Utgivningsplan 2024

Nr 1: 22 februari
Nr 2: 2 maj
Nr 3: 27 juni
Nr 4: 26 september
Nr 5: 28 november

dovastidning.se

Teckenspråks-
utbildning för
föräldrar

TUFF

Anordnarskifte

Sedan 1 januari 2024 ges
**Teckenspråksutbildning för
föräldrar (TUFF)** av **Västanviks
folkhögskola**, istället för av
Södertörns folkhögskola.

Ny anordnare men med liknande
upplägg och samma goda kvalitet.

Läs mer på:

www.tuffkurs.nu

SÖDERTÖRNS
FOLKHÖGSKOLA

Västanviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

570

Så många besökare tog det teckenspråkiga medborgarkontoret i Rågsved i södra Stockholm emot mellan april och december 2023.
Källa: Stockholms stad

■ PERSONALÄNDRINGAR

Niclas Martinsson slutar som Dövas Tidnings redaktör efter över 15 år som anställd. Hans sista arbetsdag var den 31 januari 2024. Olivia Renner Balkstam, som tidigare vikarierat som redaktör, är nu anställd redaktör tills vidare. På sidan 14 i detta nummer hittar du ett fyra sidor långt porträtt av Niclas.

Foto: Shutterstock

■ ÄLDREOMSORGSLYFTET

Äldreomsorgslyftet är ett statsbidrag som syftar till att utbilda ny och befintlig personal inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre. Initiativet togs av den tidigare regeringen 2020, och erbjöd bl.a. möjligheten att utbilda sig i svenska. I januari rapporterade Nyhetstecken att regeringen har beslutat att förlänga och utveckla Äldreomsorgslyftet mellan 2024-2026, och då även ge möjlighet att utbilda sig i de nationella minoritetsspråken och teckenspråk.

Foto: Peter Knutson/HRF

■ ULF OLSSON ÄR HRF:S NYA ORDFÖRANDE

Hörselskadades Riksförbunds (HRF) tidigare förbundsordförande Mattias Lundekvam har avgått som förbundets ordförande för att istället anta rollen som generalsekreterare från och med den 1 januari 2024. Ny förbundsordförande är Ulf Olsson, som tidigare suttit tre mandatperioder i HRF:s styrelse som förbundsledamot, utöver andra uppdrag inom HRF. Han är barndomshörselskadad och har varit medlem i HRF sedan 1980, enligt HRF:s hemsida. Det framgår också att han är 69 år gammal och pensionerad civilingenjör. Förbundets vice ordförande är Eva Blomquist sedan 10 år.

■ MEDBORGARKONTOR BLIR PERMANENT

I november 2022 skrev DT att Stockholms Dövas Förening gått ut med nyheten att Stockholms stad skulle införa ett teckenspråkigt medborgarkontor. Medborgarkontoret öppnade i april 2023 som ett pilotprojekt i Rågsved i Stockholm. Den första tiden skulle man utvärdera huruvida behovet fanns. I december 2023 gick Stockholms stad via det teckenspråkiga medborgarkontoret ut med att verksamheten nu blir permanent från och med januari 2024. I skrivande stund finns två tjänster utannonserade, en digital fixare och en samhällsvägleddare. Under tiden som rekryteringsprocessen pågår håller man öppet genom en vikarierande samhällsvägleddare.

■ FÖRSONINGSPROCESS I FINLAND

Statsminister Petteri Orpos regering i Finland inleder en sannings- och försoningsprocess med den finska dövrörelsen. Arbetet med en sannings- och försoningsprocess påbörjades 2022 under den dåvarande regeringen, och man har haft en arbetsgrupp som tillsattes av statsrådets kansli. Arbetsgruppens arbete avslutades 2023, och nu har det finska justitieministeriet ansvaret för att gå vidare med processen. Syftet med sannings- och försoningsprocessen är bland annat att identifiera och dokumentera historiska oförrätter som döva och teckenspråkiga personer har utsatts för, enligt finska justitieministeriets hemsida.

■ DDU LÄGGS NED

Det danska ungdomsförbundet Danmarks Døves Ungdomsforbund läggs ner vid årsskiftet, rapporterade Nyhetstecken i december. Danska Døvefilm var först med nyheten. Anledningen är ett minskande medlemsantal och ekonomiska utmaningar. Ungdomsförbundet var aktivt i 30 år. Danmarks motsvarighet till SDR, Danske Døves Landsforbund, ser nu över möjligheterna att erbjuda aktiviteter för barn och unga genom en kommitté med unga personer.

■ NYTT PROJEKT

Nationell Kvinnojour och Stöd på Teckenspråk (NKJT) har beviljats 8,3 miljoner från Arvsfonden till ett nytt projekt, rapporterar Teckenrapport. Det treåriga projektet heter "Stöd på dina villkor – anpassat stöd på teckenspråk" och går ut på att kunna erbjuda anpassat stöd till döva, hörselskadade och dövblinda tjejer och kvinnor med intellektuella funktionsnedsättningar som blir utsatta för våld i olika former. Projektet kommer efter sitt slut att bli en del av NKJT:s löpande verksamhet.

Det är dags att de som har utsatts för oförrätter får gottgörelse och en ursäkt av staten.

Markku Jokinen, ordförande för det finska dövförbundet Kuurojen Liitto.

■ EUD HAR EN NY VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Efter 16 år lämnar Mark Wheatley tjänsten som 'executive director', något som vi översätter till verkställande direktör. Hans efterträdare heter Frankie Picron och är inte ett nytt ansikte i EUD. Lär känna honom!

Berätta lite om dig själv och din historia med EUD.

– Jag heter Frankie Picron, och är en döv person som är född och uppvuxen i en döv familj i Belgien. Min resa inom påverkansarbete och ledarskap började 2012 när jag var med och bildade ESS Mons, en döv idrottsklubb där jag var generalsekreterare. Detta väckte min passion för att göra skillnad för dövsamhället. Efter det har jag också haft rollen som vice ordförande för det belgiska dövförbundet för fransktalande döva personer i Belgien, Federation Francophone des Sourds de Belgique. Där ägnade jag mig åt att främja rättigheterna och inkluderingen av döva i Belgien. Min karriär inom EUD startade 2016, och därmed har jag nu hunnit med åtta år av engagerat arbete i olika former. I början var jag projektmedarbetare, sedan befordrades jag till politisk assistent

och till sist till projektansvarig. Dessa roller har gett mig en bred förståelse för EUD, våra utmaningar och de stora möjligheter vi har att åstadkomma betydelsefulla förändringar inom dövsamhället. Som verkställande direktör känner jag mig hedrad över att få leda våra insatser i påverkansarbetet för dövas personer rättigheter och inkludering i det europeiska samhället.

Vad innebär det att vara verkställande direktör?

– Det betyder att jag styr vårt påverkansarbete kring dövas rättigheter och inkludering i Europa samtidigt som jag leder det strategiska planerandet och säkerställer att vi agerar effektivt, med fokus på ekonomi, teamutveckling och projektframgångar. Samarbete med EUD:s styrelse och personal är avgörande för att vi ska kunna uppfylla våra målsättningar, och att representera EUD i diskussioner på EU-nivå. Min roll innebär också att jag ska utvärdera vår påverkan och åstadkomma transparens med EUD:s styrelse och dövsamhället genom våra anslutna länders dövorganisationer, för att säkerställa att vi

håller oss till vårt uppdrag.

Vilka är dina största ambitioner som EUD:s nya verkställande direktör?

– Jag har som mål att upprätthålla och utveckla EUD:s arv genom att främja nära relationer med våra anslutna länders dövorganisationer, och se till att våra dövsamhällen är i framkant med funktionshindersrörelsen samtidigt som jag försöker fortsätta vara mitt sanna jag.

Text: Olivia Renner Balkstam

Foto: European Union of the Deaf

Studera med tolk på högskola till hösten?

Om du blir antagen till någon av dessa lärosäten: Stockholms universitet, Enskilda Högskolan i Stockholm, Gymnastik- och idrottshögskolan, Karolinska Institutet, Kungliga Tekniska Högskolan, Marie Cederschiöld högskola, Röda Korsets Högskola, Stockholms konstnärliga högskola, Sveriges lantbruksuniversitet, Södertörns högskola, Umeå universitet eller Uppsala universitet och använder teckenspråkstolk eller skrivtolk så kommer du att få tolk som kommer från tolksektionen vid Stockholms universitet.

Hör av dig till oss i samband med att du gör din ansökan på: tolksamordning@su.se

su.se/utbildningstolkning

Stockholms universitet

På Allmän kurs - Svenskt teckenspråk kan du som är teckenspråkig bli klar med gymnasiet/grundskolan.

- ✓ Undervisning på svenskt teckenspråk - alla lärare och elevassistenter är fullt teckenspråkiga.
- ✓ Hög lärartäthet och individanpassade studier.
- ✓ Heltidsstudier - du läser 1-3 år beroende på din skolbakgrund och dina framtidsplaner.

Läs mer:

Region Örebro län
Fellingsbro folkhögskola

Intervju med Cathrine Björkstrand

I somras skrev Dövas Tidning om att Arvsfonden beviljat 10,7 miljoner kronor till det treåriga projektet Dövas Kulturarvscentrum som bland annat syftar till att bilda ett museum med fokus på dövas historia och att lyfta dövas historia som en intressepolitisk fråga. I januari drog projektet igång med fyra anställda. DT har fått en pratstund med Cathrine Björkstrand som är projektledare om varför projektet inte bara handlar om ett dövmuseum, vikten av levande berättelser och vad målsättningen är.

Cathrine Björkstrand är projektledare för DKC.

– Jag arbetade tidigare som lärare i ämnet svenskt teckenspråk, berättar Cathrine. En del av att undervisa i det är också att undervisa i dövas historia. Det fanns böcker på temat som vi kunde använda i kursen. Under kursens gång fick jag ett brev från en förälder som fick mig att skämmas. Hon berättade att de delar av kursen som handlade om dövas historia kändes för tung för hennes barn. Anledningen var att innehållet endast var på skriven svenska. Än idag kan jag skämmas över det.

– Det är något jag brinner för, berättar hon vidare. När jag arbetade inom läromedelsverksamheten på SPSM var jag noga med att allt material kring ämnet svenskt teckenspråk ska vara på svenskt teckenspråk. Så tänker jag än idag, och särskilt i min nya roll som projektledare för Dövas Kulturarvscentrum. Svenska är vårt andraspråk, och att vi ska känna till vår historia genom skriven svenska är galet!

Vill du berätta vem du är?

– Jag är först och främst föreningslivsmänniska. För mig är föreningslivet något självklart och har alltid varit det då mina föräldrar är döva. Jag trodde att alla hade föreningslivet i sin vardag när jag var yngre. Det var roligt att vara på dövföreningen, jag funderade aldrig på om jag skulle dit eller inte utan man skulle dit helt enkelt. Sedan har jag arbetat som projektledare inom flera projekt tidigare. Jag har dessutom ett historieintresse, och har läst en kurs i dövas historia på Linnéuniversitetet i Växjö.

Ni är fyra anställda personer i projektet, vad gör var och en?

– Jag börjar med vår kommunikatör, Florian Tirnovan, för han har en särskild roll. De flesta som intresserar sig för och fördjupar sig i dövas historia idag tillhör en äldre generation. Förr i tiden kunde fler känna till historiska dövm profiler, men för de yngre är det inte lika självklart att ha någon att identifiera sig med på samma sätt. Därför är det viktigt för oss att fånga upp den yngre gruppen. Han visar också upp vad vi gör för allmänheten, och förhoppningsvis kan vi också nå ut till hörande personer.

– Vi har en museiansvarig, Urban Mesch, som bland annat ska ta hand om alla de historiska föremål vi nu har i vår ägo och se till att de noteras. Han är också museivärd och ska ta sig an guidade turer. Det är ett stort jobb.

– Den tredje anställda är arkiv- och IT-ansvarig medarbetare, Ulf Nilsson Jörlemyr. Hans arbete är att se till att projektets material inte endast når ut till en begränsad intern grupp, utan att så många som möjligt kan ta del av dem. Våra arkiv ska vara offentliga. Till exempel vill vi ju att vårt material ska kunna stå till förfogande för framtida forskare. Det finns så begränsat med forskning om döva och dövas historia idag. Syftet är att vi ska synas mer.

– Det finns en femte tjänst som just nu är vakant, vi avvaktar med den. Vi behöver se vilka behov vi har först.

– Mitt arbete som projektledare är att se till att projektet drivs framåt och att hålla i alla trådar. Jag sköter samarbetet med externa parter. Vi kan inte jobba ensamma, utan vi har

Svenska är vårt andraspråk, att vi ska känna till vår historia genom skriven svenska är galet!

samarbeten med bland annat Örebros Länssarkiv, Örebros arkivcentrum och Dalarnas museum. Jag är spindeln i nätet kan man säga.

Berätta mer om projektet, vad handlar det om och vilka äger projektet?

– Begreppet "Dövas Kulturarvscentrum" har blivit förknippat med ett dövmuseum, men det är inte det enda projektet går ut på. Det är mycket bredare än så. Vi ska göra efterforskningar, workshops, hålla i föreläsningar och erbjuda levande berättelser och foton. Vi måste börja någonstans och tre år är en väldigt kort tid. Vi utgår ifrån vad vi vill visa för olika målgrupper inom dövsamhället, och hur vi kan fånga hörande och få dem att ta del av projektet. Hur vi ska göra detta kommer vi diskutera mycket det första året. Vi har dessutom massvis med böcker och material, vi kan omöjligt hinna gå igenom allt vi har. Istället behöver vi göra ett urval. Att tända en gnista, det är vad det handlar om åtminstone första året.

– Vad gäller dövmuséer så finns mycket material kopplat till dövskolan, men inriktningar på idrott och hörselteknik finns också. Det som saknas är dövrörelsens historia. Många som är födda efter 80-talet tror att många av våra rättigheter har serverats oss gratis, men det har legat oerhört mycket kamp bakom. Och den kampen är inte färdig! Det vill vi upplysa om med ett dövmuseum.

– Vi döva har ju alltid levt som vanligt, bildat familjer och arbetat men många i majoritetssamhället har inte förstått det. I deras värld kanske det är omöjligt att döva kan det. Det blir tydligt att vi inte är en självklar del av den svenska historien. Vi behöver visa att vi faktiskt är det. Döva har alltid funnits och kommer aldrig försvinna.

– Vad gäller levande berättelser är det en oerhört viktig del.

Hörande behöver förstå hur fruktansvärt många döva har haft det under oralismens tid. Att teckenspråkets förbjöds och attityden mot döva förändrades, vad innebar det? Många mådde hemskt och blev utsatta för våld både psykiskt och fysiskt. Man försummade människors rätt till ett språk. Jag tror att många, såväl döva som hörande, inte har förstått det. Det har resulterat i att många döva idag har en låg självkänsla.

Vi behöver visa allmänheten exempel på vad döva har blivit utsatta för genom tiderna, som till exempel tvångssteriliseringar. Det finns olika teman som vi behöver arbeta med. Vi vill ge en aha-upplevelse.

– Vi ska dessutom ta fram ett digitalt museum, som kan användas i skolarbeten eller bara av den som är nyfiken helt enkelt.

– Sveriges Dövas Riksförbund äger projektet, men sedan finns två samarbetspartners; Pär Aron Borgs vänner och Västansviks folkhögskola. De ingår i styrgruppen och expertgruppen.

Vad innebär ett digitalt museum?

– Det är mer än bara bilder, det är också föremål och filmer. Målet är att det kommer finnas en tonvikt på levande berättelser. Allt material kommer vara tillgängligt för döva.

Vilka visioner har du framöver för Dövas Kulturarvscentrum och dövsamhället i stort?

– I USA planterar man tidigt en stark dövidentitet och medvetenhet hos ungdomar, men här gör man inte det. Min dröm är att kunna ge möjligheten att erbjuda samma sak så tidigt som möjligt. Hur är en annan fråga, men om jag får drömma så svarar jag det.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

ETT URVAL AV DÖVMUSÉER RUNTOM I EUROPA

1. DANMARK

Døvehistorisk Selskab

2. FINLAND

Kuurojen Museo

3. FRANKRIKE

Musée d'Histoire et de Culture des Sourds

4. TYSKLAND

Frankfurter Stiftung für Gehörlose und Schwerhörige

5. NORGE

Norsk Døvemuseum

6. STORBRITANNIEN

British Deaf History Society

Våra närmaste grannar har egna dövmuséer. Foto: Shutterstock

Vi reserverar oss för eventuella stängningar.

Detta är ett urval från Deaf Museums Projects hemsida: www.deafmuseums.eu

SKUR är på återgång

Skånes Dövas Ungdomsråd har varit vilande i åtta år, men återbildas den 1 mars 2024. Izabella Vasileuski är bland de som ingår i interimsstyrelsen.

Ni startar upp SKUR igen. Hur kommer det sig?

– Jag tror idén började växa när allt fler unga flyttade till Skåne, berättar Izabella Vasileuski. Fler ungdomar från teckenspråkiga grundskolor i Skåne har blivit mer aktiva hos Malmös fritidsgård på sistone också. Vi visste att Skåne behövde ett ungdomsråd som kör kul aktiviteter för målgrupperna 6-12 år, 13-17 år och 18-35 år.

– Jag åkte då till SDUF:s förbundsstämma i november 2023 och började prata lite om SKUR. Under förbundsstämman fick jag mycket stöd och motivation av andra ungdomsklubbar. SDUF gav också mycket

stöd och uppmuntran kring att återbilda SKUR. Det blev sedan snabbt beslutat att vi ska återbilda SKUR och här är vi nu! Det är också värt att nämna att SKUR har funnits sedan 1986, därför känns det extra roligt att kunna återupprätta föreningen.

Hur har responsen varit? Har en ungdomsklubb i Skåne varit efterlängtat?

– Vi har fått fantastiskt bra respons av många! Många positiva kommentarer, lyckönskningar och mycket stöd från andra föreningar. En ungdomsklubb i Skåne var absolut efterlängtat då många unga bor i Skåne. Det var på tiden.

Vad har ni för visioner för SKUR framöver?

– “SKUR är den naturliga mötesplatsen för unga döva och hörselskadade i Skåne, där varje möte ger en möjlighet till berikande erfarenheter och teckenspråket ger liv åt vår gemenskap” är vår vision. Vi vill naturligtvis att SKUR blir en självklarhet för döva och hörselskadade ungdomar i Skåne. Att planera många roliga aktiviteter för olika målgrupper i hela Skåne, och bli ett stabilt och självständigt ungdomsråd

SKUR:s interimsstyrelse

är vad vi vill. Vi har bara börjat, så vi ser fram emot vad framtiden har att erbjuda för SKUR! Den som bor i Skåne är välkommen till årsmötet den 1 mars 2024.

Mer information finns på Instagram: @skur1986.

Text: Olivia Renner Balkstam
Foto: Skånes Dövas Ungdomsråd

Ingen fråga är för stor eller liten. Vi finns här om du behöver någon att prata med.

Vi tar emot chatt- eller videosamtal måndagar 11.00-13.00 och torsdagar 19.00-21.00.

Övrig tid bokas hos stod@nationellkvinnojour.se

Vi har tystnadsplikt.

NATIONELL KVINNOJOUR
OCH STÖD PÅ TECKENSPRÅK
www.nkjt.se

Sveriges enda barn- och ungdomsjour på teckenspråk!

Är du mellan 6-21 år?

Chatta med oss på måndagar och torsdagar 18:30-20:30!

www.boujt.se

Video- och textchatt

Mejl

Frågelåda

VILL DU BLI SYSSNARE HOS BARN- OCH UNGDOMSJOUR PÅ TECKENSPRÅK?

Lördag 23/3 - söndag 24/3 2024 i Stockholm hålls BOUJT:s bemötandeutbildning för nya blivande syssnare. Utbildningen är **kostnadsfri** och vi står för dina resor, logi och kost!

Har du frågor? Mejla oss och välkommen med din intresseanmälan! Senast den 26/2 2024 till info@boujt.se

UTBILDNINGAR TILL HÖST 2024

Tolkutbildning för döva

Allmän kurs

Teckenspråkslärare

Västanviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Anmäl dig på vår hemsida!
<http://vastanviksfhs.se>

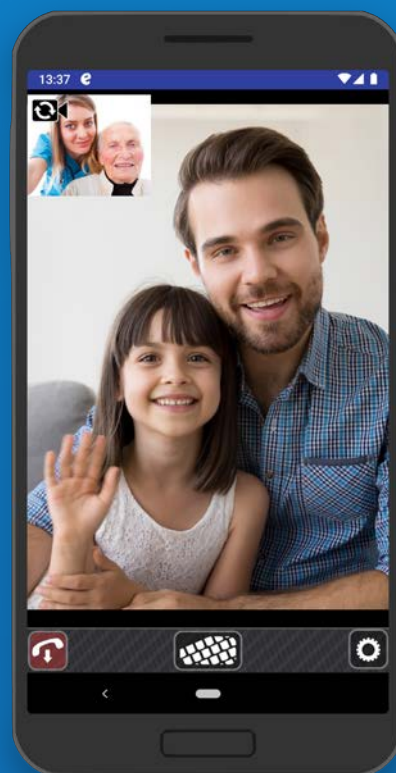
Omniator

Tillgänglighet och trygghet

eCtouch
BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Teuta förenar barn och familjehem

Barn som av olika anledningar inte kan bo hemma har möjlighet att placeras hos en annan familj. Detta kallades tidigare för fosterhem, i dag kallas det för familjehem. För det barn som är döv, hörselskadat eller CODA är det ofta viktigt att få bo hos en teckenspråkig familj, men möjligheterna till det är mer begränsade. Detta vill socionomen Teuta Beka-Ljungqvist råda bot på.

Teuta Beka-Ljungqvist arbetar rikstäckande.

Vi möter upp på ett café i centrala Stockholm. Teuta Beka-Ljungqvist, 39, är nämligen här på blixervisit i samband med sitt arbete. I grunden är Teuta utbildad socionom, men har också en grundutbildning i psykoterapi. Utöver det har hon flera mindre utbildningar i bagaget. Totalt har hon arbetat med döva och hörselskadade barn och ungdomar i cirka 15 år.

– Mitt första jobb var ett vikariat på Manillaskolan, så jag flyttade ifrån Helsingborg där jag studerade och bosatte mig i Stockholm. Sedan har jag också arbetat med att hjälpa människor ut i arbetslivet, på BUP och åter igen på Manillaskolan.

Teuta är född och uppvuxen i Kosovo, och kom hit i samband med kriget på 90-talet.

– Jag minns att det var så många som ville hjälpa oss. Bland annat kyrkan hjälpte oss. Det gjorde att jag själv utvecklade en önskan om att hjälpa andra.

Familjen bosatte sig i Vänersborg och Teuta läste sedan omvårdnadsprogrammet med inriktning teckenspråk på Birger Sjöberg-gymnasiet, där hon också fick börja lära sig svenskt teckenspråk.

Nyligen flyttade hon till Mölnlycke utanför Göteborg tillsammans med man och två döttrar, men dessförinnan bodde

hon i Stockholm.

– Jag ville ha närmare till mina föräldrar och syskon. Vi är en ganska stor syskonskara på åtta barn, och nästan alla bor kvar i Vänersborg. Mina föräldrar blir äldre, och jag vill att mina barn ska träffa och umgås med dem mer än ett par gånger om året. Att kunna åka och träffas spontant en fredag är det jag vill.

– Det tog emellertid lång tid att övertala min man, Jakob. Han hade startat ett företag i Stockholm med sin kompis. De diskuterade det, och så beslöt sig hans vän med familj för att flytta till Göteborg de också. Vi blev två familjer som flyttade tillsammans. Det blev jättebra till slut.

För Teuta, som tidigare haft anställning på Manillaskolan som skolkurator, blev det desto mer oklart vad hon skulle göra härnäst.

– Vad skulle jag jobba med nu? Jag kände att jag ville jobba med samma målgrupp som tidigare, i en teckenspråkig miljö. Inte bara med hörande. Jag gick hemma en period och funderade.

Teuta arbetade deltid ett tag på Vänerskolan som kurator, men i längden ville hon arbeta heltid.

– Jag var lite sugen på att göra något annat. Det jag hade sett under mina år på BUP och Manillaskolan är att samhället har svårt att möta döva och hörselskadade barn i behov av familjehem. De hamnar i

kläm för det är svårt att hitta en matchande familj. Det väckte en idé, är detta något jag kan satsa på?

Under sina år som kurator för barn och ungdomar hade Teuta sett exempel på där samhället försökt ge stöd, men allting bara blivit helt fel.

– Jag såg exempel på hur döva barn och ungdomar blev placerade i HVB-hem för hörande. Dessa ungdomar kanske behövde skydd från sin biologiska familj, men hamnade på HVB-hem där de andra har problem med kriminalitet eller missbruk. Kommunikationen finns då inte. Man kanske anställer någon som kan kommunicera med barnet eller ungdomen, men då kan hen ju bara kommunicera med den personen. Det var tufft att se.

– Man kunde också se exempel på barn och ungdomar som inte bara fick bryta upp från sina biologiska familjer, utan också byta skola och kanske hamna på en plats där kommunikationen inte fanns. Det blev svårt att bygga relationer. Sedan när de blev 18 eller 20 år så släppte socialtjänsten taget och skyddet man har haft tidigare uteblir. Då blir man ju väldigt ensam. Det är hemskt. Om barnen placeras i en familj där de kan få en chans att bygga en fin relation, så har de ett stöd för lång tid framöver. Hon kände att hon hade hittat något att spinna vidare på. Hon beslöt sig för att testa

sin idé i praktiken. Att behovet fanns visste hon redan.

– Det har jag sett i min egen yrkesroll, och genom kontakt med andra skol-kuratorer. Under min tid som skolkurator hjälpte jag socialtjänsten att hitta familjehem många gånger. Jag gjorde jobbet lite åt dem, eftersom jag hade kontakter och kände fantastiska teckenspråkiga familjer. Många vill engagera sig, bidra och hjälpa. Det finns många exempel på hur livet har vänt för de barn och ungdomar som får bra familjehemsplaceringar. En ansökan till IVO, Inspektionen för vård och omsorg, inledde Teutas väg att starta Primulagrupperna som matchar familjehem med behövande barn och ungdomar, så kallad konsulentstödd familjehemsvård. I juni 2023 fick hon sitt tillstånd av IVO. Men före dess fick Teuta en förfrågan från en liten kommun.

– De var desperata. De behövde hitta en teckenspråkig familj under sommaren. Jag invände, de kunde ju inte använda mig för jag hade inte fått mitt tillstånd ännu. Men de hade inget annat val. Som tur är så fick jag tillståndet en vecka senare, men jag blev förvånad. Jag hade tänkt mig att kommuner inte använder företag som inte har tillstånd.

Teuta arbetar på uppdrag av socialtjänsten, runt om i landet.

– Det är inte alltid lätt att familjehems-placera barn och ungdomar, de har vanligtvis upplevt mycket. När det handlar om jourplaceringar har socialtjänsten många gånger inte all information heller. Man får lära sig på vägen på något sätt. Mitt första uppdrag var bland de tuffaste jag upplevt. Det var en utmaning för jag var ensam i företaget och familjehemmen kunde kontakta mig dygnet runt. Jag jobbade intensivt den sommaren.

Teuta reser över hela landet för att rekrytera familjehem. Hon arbetar i flera steg. Det första har varit att ta fram en familjehemsbank, med familjer som är färdigutredda och som kan finnas redo när socialtjänsten ger ett uppdrag om placering.

– Mitt mål är att ha familjehem i alla städer där det finns specialskolor. Jag tänker att om ett barn har en fungerande skolgång ska man inte bryta den. Då är det bra att hitta ett familjehem i närheten. Dessvärre är det inte alltid så lätt att få till det, men det är ett mål i alla fall. Flest

kontakter har jag i Stockholm där jag tidigare bodde. Ofta tar jag kontakt med bra personer jag känner för att se om de kan vara intresserade av att bli familjehem. I nästa steg får familjen information om vad det innebär att bli familjehem och hur processen fungerar, oftast genom ett digitalt möte.

– I nästa steg gör vi ett hembesök. Det är jag som gör det. Vi brukar fika lite och prata mer om processen till att bli familjehem. Det blir en del upprepning och frågor. Syftet med hembesöket är att se hur de bor och lära känna varandra lite. Ett krav är till exempel att ungdomen ska ha ett eget rum, och det ska vara ett ordentligt rum med fönster och plats för säng, garderob och dyligt. Det är också viktigt att känna in att kontakten med familjen fungerar bra, att de känner att vi kan samarbeta och fungera ihop. De får ju mycket att göra med mig både under utredningen men även under handledningen efter man fått placering. Vi gör fördjupande intervjuer med föräldrarna var för sig, familjen får besvara frågeformulär och hämtar uppgifter från belastningsregistret, Skatteverket och Försäkringskassan.

– Barnen som redan finns i familjen har också en talan, och om de inte vill att någon placering görs så tar vi hänsyn till det. Då får föräldrarna vänta. Sedan behöver vi få in två referenser per förälder. En professionell, från någon som man har arbetat med, och en privatperson som kanske är en vän. I slutändan så är det socialtjänsten som har det yttersta ansvaret för placeringen och rätt att besluta om matchningen mellan familjehem och barn eller ungdom. De gör sin egen utredning också och det kan variera i omfattning.

En av utmaningarna Teuta har är att nå ut till alla socialtjänstkantor som kan behöva det.

– Det finns ungefär 320 socialtjänstkantor i Sverige. Det är en utmaning att få kontakt med alla och låta dem veta att jag finns. De som letar mycket hittar mig säkert, men därför behövs också samverkan med olika verksamheter som kan tipsa vidare. Verksamheten är också i uppbyggnadsfasen och mycket jag gör nu, som att resa runt gör jag med pengar

Teuta ville tidigt göra nytta för andra.

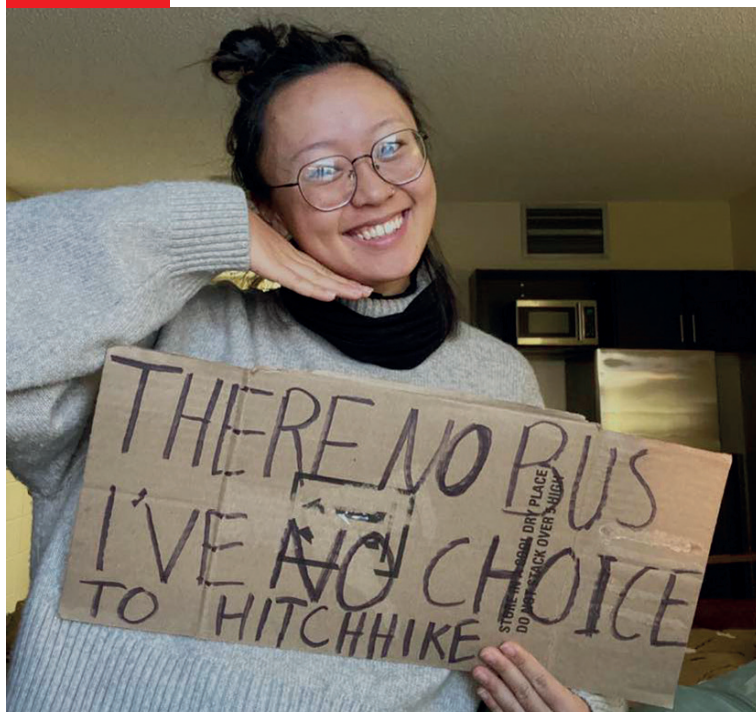
jag tagit ur egen ficka. Förhoppningsvis kommer det snart en dag då jag kan börja ta ut lön för mitt arbete.

– Förhoppningen är också att en dag kunna anställa en till, så vi kan vara två tillsammans som arbetar med detta. I dagsläget är det möjligt för familjehemmen med placerade barn att kontakta mig dygnet runt vid frågor, så det hade varit skönt att vara två personer om jag skulle bli sjuk till exempel.

– Det är också viktigt att känna till att som familj kan man stötta på fler sätt än genom att bli familjehem. Man kan till exempel bli kontaktfamilj eller jourhem också. Utbildning och handledning får man, och det utgår även ersättning. Det går bra att kontakta mig om man har frågor kring uppdraget som familjehem.

Den som vill veta mer om vad det innebär att bli familjehem kan få information via Primulagrupperna, Teutas företag. Det är också möjligt att få information via socialtjänsten i sin kommun. Kontaktuppgifter till Teuta hittar du på www.primulagruppern.se

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Xuejia Zacsco liftade sig genom över 13 000 km.

Xuejia backpackade mellan Chile och Alaska

Har du besökt Sydamerikas alla länder? Det har 24-åriga Xuejia Zacsco gjort. I december 2022 lämnade hon Stockholm för att backpacka från Chile i söder till Alaska i norr. Genom att lifta tog hon sig mellan 23 olika länder.

Hej! Berätta om dig själv.

– Jag heter Xuejia. Jag har en enorm passion för att resa, för det hjälper mig att blicka inåt och utveckla mig själv. I Sverige blir livet lätt rutinerat och en trygg zon, och det vill jag ta mig ur. Jag gillar att göra och lära mig nya saker.

Vad ledde till att du ville göra denna resa?

– Just detta med att resa är ingenting märkligt för mig för jag har alltid tyckt om att resa. Min uppväxt har gjort mig till den jag är idag. Min familj har alltid tyckt om att resa så vi reste mycket, och jag fick se mycket. Men familjeresor är

ju något annat egentligen, som vuxen känner jag att jag ville ha egna resor också där jag får upptäcka egna saker och lösa alla utmaningar själv. Det är sådant som jag brinner för. I Sverige blir det lätt ett ekorrhjul där man gör samma sak dag ut och dag in. Vi lever en så kort tid. Jag ville ta steget och se vad livet kan bjuda på. Skulle det inte fungera skulle jag alltid kunna återvända.

Varför blev det Sydamerika för dig?

– Jag hade egentligen inte tänkt åka dit från början, utan det var centrala Asien jag skulle backpacka i. Jag hade plan A, plan B, plan C och så vidare. Från början var tanken att resa i Asien tillsammans med en vän som sedan inte hade möjlighet till det, så då började jag fundera. Asien känns det som att många har rest till. Varför inte välja en världsdel som inte lika många har sett? Då beslöt jag mig för Sydamerika.

Det ångrar du inte idag?

– Verkligen inte. Det var kanske meningen att det skulle bli just så.

Fanns det någon oro kopplat till att du är döv, kvinna och skulle åka långt bort helt ensam?

– Jag bokade flyg till Rio de Janeiro i Brasilien, för det är en stad som jag känner till. Jag bara tog något. Cirka en vecka innan resan började jag ångra mig. Jag hade ju ingen hembiljett. Många är inte engelsktalande, och jag hade hört att det fanns oroligheter även där. De flesta har sällskap när de åker, men inte jag. Det fanns vänner som avrådde mig att åka. Men jag bestämde mig för att inte gå på rädslan kring vad som skulle kunna hända, utan vara här och nu.

– Innan resan beslöt jag mig dessutom för att inte ha något internet i mobilen. Det hade känts fuskigt att använda mig av en översättningsapp. Så jag hade inte något internet på nio månader. På caféer och dylika ställen kunde jag låna Wi-Fi istället. Det var tufft men jag lärde mig så mycket!

Jag beundrar ditt mod!

– Sedan hade jag ju en trygg punkt i form av att en väns vän bor där, och hade bjudit

Xuejia i Salar de Uyuni i Bolivia.

in mig att fira nyår med dem. Men innan det visste jag inte så mycket förutom det som hon hade berättat om staden. Jag lärde mig några ord på portugisiska (reds anm: språket som talas i Brasilien) som kunde vara bra att känna till. Ibland fick jag lära mig saker den hårda vägen.

När var det du åkte?

– 8 december 2022, och jag blev klar med resan ganska så nyligen. Så i totalt 13 månader backpackade jag. Tiden gick oerhört snabbt, det är som om jag blinkade och så var det över.

Vad var målet från början?

– Att vara där i sex månader åtminstone, upp till maximalt ett år. Men målet var ju bara Sydamerika, till sist blev det Centralamerika och Nordamerika också. Det hade jag aldrig tänkt mig från början. Inte heller hade jag tänkt lifta runt men det gjorde jag också. Idag känns det riktigt coolt att säga att jag har backpackat från Sydamerika till Nordamerika.

Vilka länder besökte du under dessa 13 månader?

– Alla länder i Sydamerika! Dock kan jag inte räkna med alla öar, men om vi pratar om fastlandet så är det alla länder. Och det är alla länder i Centralamerika och Nordamerika också, för den delen. 23 länder blir det totalt.

Vilket land minns du mest?

– Det är Brasilien. När jag landade så visade det sig att mitt bagage inte hade följt med, utan var i Paris. Det var jättevarmt ute dessutom, och jag hade svarta byxor. Så jag fick ha samma kläder i tre dagar. På dessa dagar hann jag besöka Cristo Redentor (reds anm: Jesus-statyn i Rio de Janeiro), det fanns guidade turer som var gratis.

På vägen hem gick jag ensam och tog in staden. Jag hade blivit varnad för att gå in de så kallade "favelorna" för att det förekom stölder och sådant där. Det jag inte förstod är att favelor förekommer på många ställen, jag trodde att det var ett enskilt område. När jag stannade vid det jag inte visste var en favela så tog jag lite bilder, och blev då pistolhotad av en större grupp. När de hade försäkrat sig om att bilden var borttagen fick jag gå. Jag hade verkligen hjärtat i halsgropen.

Vilket är ditt mest fantastiska minne från resan?

– Det var dagen jag skulle lifta för första gången, nära Chiles sydspets. Jag trodde att det skulle gå utan problem men jag fick ingen lift, och det var kallt, mörkt och blåsig ut. Plötsligt började det ösregna och snart frös jag rejält. Jag stod där i korsningen och började känna att det var hopplöst. Hur skulle jag ta mig hem, det fanns ju inga bussar. Så jag kände att nu var det dags att ta ännu ett steg ur min bekväma zon och knacka på hos ett hus i närheten. Det var ett par som öppnade dörren. Jag kunde inga spanska ord, så jag fick ta till kroppsspråk och visa att jag frös och behövde en sängplats. De kunde inte ta emot mig, men hänvisade till nästa hus och visade att det var bra där. Så jag knackade på där och fick en ficklampa i ansiktet. "Jag hör inte" gestikulerade jag, som inte såg något. Det var ett äldre par runt 80-årsåldern som såg snälla ut. De bjöd in mig utan att tveka, kramade mig och bjöd på mat och fika. Det kändes nästan som om de var mina morföräldrar. Sedan lät de mig stanna ytterligare en natt så att jag skulle kunna utforska området vidare.

– Det var fler tillfällen där jag blev hjälpt av snälla människor jag inte kände.

– Vid ett tillfälle i Chile skulle jag slå upp ett tält men det var dåliga väderförhållanden och jag tvingades söka mig till kyrkans härbärge, som lät mig

sova där. Förhållandena där var svåra och det var personer som vid en första anblick verkade skumma, men som sedan visade sig vara trevliga när jag lärde känna dem.

Kände du dig extra trygg i något land?

– I Franska Guyana, som tillhör EU. Det kändes som att vara i Europa. Det var lite skönt att få en paus från det sydamerikanska på något sätt. Maten var bekant och många saker fungerade på samma sätt som hemma. En sådan sak som att man kunde spola ner toalettpappret direkt i toaletten istället för i en separat soptunna.

Hur kände du när du hade nått ditt slutmål, Alaska?

– Det var den bästa känslan någonsin, den 28 december 2023. Jag blev tårfylld och fick rysningar. Tänk att det nu var över! Jag hade fått höra att det är väldigt svårt att få lift från Kanada över till Alaska. Men jag ville inte ge upp! Det var ju slutmålet, och att inte lifta dit hade varit fusk. Så när jag till slut lyckades få lift efter några dagars väntan, och såg Alaska närma sig gick rysningarna igenom mig. I made it! Men glöm att jag gör om det.

Vilka platser rekommenderar du för den som vill besöka Sydamerika?

– Argentina, Chile och Guatemala, där det är oerhört vackert.

Med din resa i backspegeln, känner du att du har utvecklats som person?

– Oerhört mycket. Jag har blivit mera fördomsfri och dömer inte folk på förhand. Jag tror på att goda människor finns. Och man måste acceptera sin situation. Man kan inte vara bortskämd och klaga hela tiden, det finns människor i värre situationer. Jag har en större förståelse för andra människor.

Du sa att du inte vill göra om samma resa, men vill du göra liknande resor i andra delar av världen?

– Ja, och då gärna i Europa för det skulle vara intressant att jämföra.

Text: Olivia Renner Balkstam

Foto: Xuejia Zacksos privata

Foto: Olivia Renner Balkstam

Niclas Martinsson tackar för sig

totalt 15 år har han varit anställd hos Dövas Tidning. Nu går Niclas Martinsson vidare till nya utmaningar. Under en två timmar lång intervju blickar han tillbaka på mer än 15

år och en livstid av minnen.

Han föddes i Uppsala men är uppvuxen i Storvreta som ligger strax norrut. Det tog honom två timmar att pendla enkel väg till Manillaskolan där han gick hela sin grundskoletid, mellan 1989 och 1999.

– Fram till årskurs fem åkte jag taxi fram och tillbaka, men sedan fick jag börja åka tåg och buss vilket jag tyckte var roligare. Det gav en annan frihet, att kunna åka hem tidigare eller senare. När jag planerade att komma hem senare än vanligt var jag tvungen att gå in i en kiosk och be kioskägaren att ringa mina föräldrar för att framföra informationen. På den tiden hade vi inte mobiler på samma sätt.

Redan som liten var Niclas fascinerad av allting som hade med transporter att göra. Buss, tåg och flygplan var saker som intresserade honom.

– Ibland åkte jag och en vän till Arlanda flygplats efter skolan på fredagarna för att titta på flygplan. Andra ville kanske hellre vara på Dukis men vi ville hellre vara på Arlanda, skrattar han. Jag tyckte också att det var roligt att gå in på resebyråer och hämta tjocka resekataloger. Sedan satt jag och bläddrade i dem och drömde mig bort.

Idag är Niclas 41 år. När jag frågar honom om han har någon hobby idag så svarar han nej. Någon hobby måste man väl ha, tänker jag och drar till med att det kanske är att träffa vänner?

– För mig är sådant inte riktigt en hobby. Man kan ju alltid fråga sig hur man ska definiera det, om det är att träffa vänner eller familj, att kolla på film och serier; ja, då är det ju en hobby jag har. Träning och läsning också. Ganska vanliga hobbies.

Jag undrar om en journalistkarriär var given redan när Niclas var liten, men så är inte fallet.

– Som barn, fram till klass fem eller sex, var jag mest intresserad av att leka. Jag var inte så intresserad av att läsa böcker eller tidningar. Någon sportkille var jag inte då, och är fortfarande inte. Men i klass sju eller åtta började jag läsa böcker. Det är ganska sent. Det blev då ett stort intresse och jag läste mycket.

– Min uppfattning är att många elever i döv världen, eller i alla fall i Manillaskolan, inte läste böcker eller tidningar. Många hade inte så lätt för svenskämnet. För egen del är jag glad att jag knäckte läskoden. Världen blev större när jag kunde fastna i skrivna berättelser och historier. Det gjorde i sin tur att jag utvecklade min svenska, och det blev dessutom roligt att lära mig engelska. Jag satt gärna och läste såväl morgontidningar som kvällstidningar.

Tillbaka till morgontidningarna och kvällstidningarna; Det var där de första tankarna på journalistyrket började komma.

– Jag tänkte inte att jag själv skulle bli journalist. Men det verkade roligt och jag blev nyfiken. På gymnasiet gick jag samhällsprogrammet inriktning samhälle på ett hörande gymnasium i Uppsala. I parallellklassen läste de samhällsprogrammet inriktning journalistik. Ibland kunde jag snegla åt deras håll och se hur roligt de verkade ha det. Jag tyckte att eleverna på det programmet verkade coola. Mitt och deras program hade ibland gemensamma lärare, och det gjorde att tankarna på journalistiken kom. Dessutom skrev jag lite för skoltidningen.

Inte nog med det, han fick en praktikplats som hans klasskamrater i parallellklassen nog skulle kunna bli avundsjuka på.

– Jag fick göra praktik på TV4 Uppland, som är en lokalstation. Jag hade med mig tolk och fick följa med reportrarna på deras uppdrag. Det blev då ännu mer intressant. Men det är inte den enda yrkesbanan jag funderat på. Jag funderade också på att bli

jurist och civilekonom, just för att jag ville ha ett välbetalt jobb. När jag sedan läste rättskunskap på gymnasiet tyckte jag att det var ganska tråkigt och fyrkantigt, så då lutade det mer åt att bli civilekonom eller journalist.

Den som läser kanske kan tänka sig att Niclas läste journalistik efter att han tagit studenten. Men han hoppade på samhällsvetarprogrammet vid Uppsala universitet.

– Jag hoppade av efter tre veckor. Jag trivdes inte riktigt, det var mycket självstudier och få föreläsningar eller seminarier så jag kände mig ensam. Det kändes inte rätt att utbilda mig direkt efter gymnasiet. Så jag började praktisera hos SVT Teckenspråk i Leksand och Stockholm i ungefär två månader. Det var roligt, men jag var fortfarande tudelad. Skulle jag bli civilekonom eller journalist?

Efter praktiken hos SVT Teckenspråk läste Niclas faktiskt journalistik och multimedia vid Södertörns högskola, men det kändes ändå inte rätt.

– Det var så inriktat på internet på den tiden. De olika verktyg vi använde tyckte jag var för avancerade och inte så roliga att lära sig. De verktyg som vi journalister använder idag som till exempel mobilen är mycket lättare. Begränsningarna var fler förr. Så nu lockade civilekonomprogrammet och jag valde att gå den vägen istället. Jag läste ekonomi på Stockholms universitet under ett år och det var inte dumt alls, men till sist kände jag att det trots allt inte hade blivit rätt.

Niclas sökte till den treåriga journalistutbildningen på JMK, Enheten för journalistik, medier och kommunikation vid samma lärosäte som tidigare, Stockholms universitet.

– Åh, det kändes helt rätt! Nu var jag säker på att jag ville bli journalist. Det tog sin tid att komma dit.

– Det var en väldigt rolig utbildning. Den var uppdelad i två delar. De tre första terminerna fokuserade på journalistvetenskap och var framför allt

teoretisk. Det var roligt att skriva B- och C-uppsatserna, för att jag fick välja vad jag ville fördjupa mig i. Den andra delen av kursen fokuserade på journalistisk produktion, och var mer praktisk. Självklart var det mycket roligare! Det ingick två praktikperioder också. Den första var två veckor lång och den andra sexton veckor lång. Jag fick då praktisera på Svenska Dagbladet, och hade tolk med mig. Jag kunde åka ut och göra reportagen vilket var fantastiskt kul.

– Det är en stor morgontidning vilket har varit en bra erfarenhet. Att få se hur journalister jobbar på en sådan. Jag fick besöka olika avdelningar. Bland annat fick jag jobba med inrikes nyheter, näringsliv och kultur. Det var tufft emellertid också. De som jobbade där var snälla men klimatet kunde vara tufft. Jargongen kunde vara hård. Om jag gjorde något som kanske var sådär kunde de verkligen säga det rakt i mitt ansikte. Det fanns definitivt stunder då jag inte kände mig uppmuntrad, men samtidigt är ju kraven höga på journalisterna där. Cheferna var olika bra på att ge konstruktiv feedback.

– Det fanns också tillfällen då jag fick beröm och uppmuntran. Jag fick en fin mentor, Erik Sidenbladh, som jag fortfarande har kontakt med.

På den tiden kunde Niclas tänka sig att jobba på en arbetsplats med främst hörande anställda, men idag är det inte lika självklart.

– Det är inte omöjligt, men jag känner att jag hellre arbetar på en teckenspråkig arbetsplats.

Varför blev journalistiken Niclas väg? Vad var det som lockade? Han funderar lite.

– Om du tycker om att träffa nya människor, gillar att lyfta frågor, skriva och arbeta med språk så är journalistyrket perfekt. Det är ett kreativt arbete. Jag är en nyfiken person som tycker om att lära mig nya saker hela tiden. Man får fantastiska förmåner eftersom man får tillgång till miljöer man aldrig skulle få tillgång till som privatperson. Att förmedla vad man har sett, känt och luktat till läsarna eller tittarna är fantastiskt.

– Ingen dag är den andra lik, brukar man säga och det stämmer verkligen. Det är konstant förändring.

Journalistutbildningen blev vägen till Dövas Tidning. Den 26 januari 2009

blev han fastanställd reporter, men dessförinnan var han frilansande och visstidsanställd reporter åt tidningen. Hur lång tid totalt är svårt att räkna. Det var slumpen som avgjorde.

– Min mamma var på en mäsas eller konferens omkring 2004, och mötte då Helena Fremnell (reds anm: tidigare informationschef på SDR och ansvarig utgivare för Dövas Tidning). Min mamma berättade om mig för Helena, att jag är döv och intresserad av journalistik. På den tiden planerade Dövas Tidning att starta ett projekt 2005 eftersom chefsredaktör Birgitta Leufstadius och redaktör Lennart Tjärnström närmade sig pensionen. Projektet syftade till att rekrytera och lära upp framtida journalister till Dövas Tidning. Helena berättade om detta projekt för min mamma, och därigenom fick jag informationen och ansökte. Jag blev antagen.

– Sedan blev det ännu lustigare, för när jag kom till kontoret mötte jag Tomas Lagergren (reds anm: tidigare journalist på Dövas Tidning). Vi såg på varandra och frågade "vad gör du här?". Det visade sig att han också var antagen till projektet. Det som är speciellt med det är att vi gick i samma förskola och grundskola. Vi är båda från Uppsala så vi åkte taxi tillsammans, och senare tåg. Sedan valde vi olika gymnasier. Att våra vägar korsades igen kändes lustigt.

– Men min första frilansartikel handlade om Dövas Dag i Örebro och skrevs 2004, så jag hade ju lite uppdrag redan då. Jag åkte dit med Lennart, det var roligt. Han kände verkligen alla döva, kändes det som. Han hade ett stort nätverk.

Niclas blickar tillbaka på en tid då de var fyra personer på redaktionsmötena. Idag har Dövas Tidnings redaktion endast en anställd journalist.

– Jag är glad för min utbildning på JMK, men Dövas Tidning var den bästa journalistikskolan för mig. Särskilt Birgitta fick en stor betydelse för mig, för hon var rak och bra på att ge feedback. Hon hade en journalistisk integritet. Hon var noga med att Dövas Tidning inte skulle vara SDR:s megafon. Tack vare mina båda "utbildningar" har jag utvecklat en journalistisk identitet och integritet. Jag kan stå på mig i vissa frågor. Det finns mycket jag skulle kunna berätta om tiden med Birgitta, Lennart och Tomas. De

Niclas tidigt i DT-karriären.

inspirerade mig och lärde mig mycket. Vi hade roligt tillsammans.

På den tiden gav DT ut åtta nummer om året och hade ingen webbplats. Vi kommer in på vilka som är hans varmaste minnen från denna tid, och hans tid i stort hos Dövas Tidning.

– Det är alla möten, både i Sverige och andra länder. Jag tycker om att träffa människor. Många har varit generösa och berättat om sig själva. De har delat med sig av livshistorier och fallbeskrivningar. Jag är glad att de har vågat ställa upp, och visat det förtroendet för Dövas Tidning.

– Som journalist har du ju också förmånen att få besöka viktiga platser och träffa personer som du aldrig annars skulle ha fått besöka eller träffa.

– Det har varit roligt att producera nyheter som DT har varit ensamma om. Det har varit motiverande. Jag tycker att det är viktigt att DT har egna nyheter och ett unikt innehåll, då blir vi en angelägen tidning. Annars hade det varit tråkigt att läsa DT.

Vad kommer han att ta med sig från sin tid hos Dövas Tidning till sitt kommande yrkesliv?

– Min journalistiska identitet och integritet. Att kunna stå på mig. Det är inte alltid så lätt, särskilt som DT är en organisationstidning. Det är en balansgång att veta när man kan skriva kritiskt om

Niclas berättar om DT:s 130-åriga historia 2021. Du hittar klippet på dovastidning.se (130 sekunder om Dövas Tidnings historia).

SDR, och när man ska ta ett steg tillbaka. När jag väl valt hur vågskålar ska stå har det oftast känts rätt.

Medlemmarna har rätt att få veta vad som händer inom förbundet. Huvuduppgiften är inte att granska SDR men det kan finnas frågor som DT behöver lyfta. Du arbetar på uppdrag av läsaren. När folk frågar mig var jag arbetar svarar jag alltid "på Dövas Tidning".

SDR är en demokratisk organisation och det ska vara högt i tak. Vi ska lyfta fram olika perspektiv, för det gör också tidningen mer intressant att läsa eller titta på (om det är webb-tv). Jag vill också nämna att vad gäller SDR så har de haft stort förtroende för mig och mina tidigare journalistkollegor, och gett oss en frihet inom ramen. Det är jag tacksam för.

– Jag har också fått en stor kunskap om dövas livsvillkor, historia och kultur på köpet.

Nu går du vidare till nya utmaningar. Vill du berätta vad du ska göra härnäst?

– Jag har jobbat så länge på Dövas Tidning och har känt att jag behöver nya utmaningar. Dessutom har jag känt ett sug efter att återvända till TV-världen. Jag jobbade nämligen på SVT och UR ett kort tag efter min journalistexamen. Sedan blev jag fastanställd på DT.

Nu har jag fått anställning hos UR, på Lilla Aktuellt teckenspråk som producent. Det känns spännande att fortsätta som journalist men att arbeta med andra format än tidigare. Dessutom känns det roligt att få arbeta i en större redaktion. I redaktionen finns olika åldrar och bakgrunder. Nu arbetar jag med nyheter

för barn på svenskt teckenspråk, vilket också är en ny utmaning. Att göra världen begriplig på ett intressant sätt. Att kombinera pedagogik och journalistik. Det kan kanske sägas vara det finaste journalistiska uppdrag man kan ha.

– Det har aldrig varit tråkigt på Dövas Tidning, men för mig har det också blivit lite av en trygghet. Jag har stannat i min trygga zon. Sedan mötte jag min pojkvän José som bor i Barcelona, och bestämde mig år 2022 för att flytta till Spanien i ett år för studier. Tack vare den tiden vågade jag hoppa ur min trygga zon och sedan dök erbjudandet hos UR upp. Sedan rullade det på och jag var tjänstledig ett tag till för att prova att arbeta hos UR. På den vägen är det.

– Man kan tycka att frasen "ta dig ur din komfortzon" är en klyscha, men den stämmer ju. Man måste prova, annars får man inte veta hur det blir.

Vilka reportagen minns du mest? Topp tre.

– Det är nästan omöjligt att välja ut en topp tre, men jag har gjort ett urval.

1. När jag besökte "döv-ön"

Martha's Vineyard i USA.

– Det är en ö i nordöstra USA. Jag reste runt i Kanada och USA i två månader som privatperson, men passade på att frilansa för DT när jag var på Martha's Vineyard. Jag cyklade runt på ön, som var väldigt vacker, och besökte ett litet samhälle. Av en slump mötte jag en person som berättade om en teater som visade föreställningar med anknytning till dövas historia på ön. Naturligtvis blev det angeläget för mig att besöka den!

Så jag cyklade dit inom ett par dagar och

såg en föreställning. Efteråt frågade jag om jag fick intervjua skådespelarna och det fick jag. Anledningen till att detta reportage kändes extra kul var att jag fick kombinera skrivande om öns historia med reportaget på plats. Martha's Vineyard andades dövhistoria. Man kan leka med tanken, hur skulle det kännas att växa upp och bo så här?

2. Landet runt där jag besökte nästan alla dövföreningar

– Jag besökte dövföreningar från norr till söder. Det blev möten med både styrelsemedlemmar och föreningsmedlemmar. Det är av yttersta vikt att DT speglar hela Sverige. Nu fick jag se dövsverige på riktigt, om jag får säga så.

Att komma ut från Stockholm är viktigt, för DT ska inte vara en Stockholmscentrerad tidning. Intressant var det också att se hur olika förutsättningarna är för dövföreningarna runtom i landet. Några var mer välmående, medan andra kämpade mer då medlemmarna blev allt äldre och antalet medlemmar minskade.

3. En krönika efter att min pappa hade gått bort

– Jag tycker att det är viktigt att lyfta fram att det inte är självklart att som man säga "jag älskar dig" till sin pappa. Många söner säger inte de orden till sina pappor. Både söner och pappor behöver få veta av varandra att de är älskade. Självklart kan man visa kärlek på andra sätt, det är inte fel i sig. Men jag menar att till exempel tecknet för "ILY" (reds anm: på ASL) är lite ytligt.

DT:s redaktion vill rikta ett varmt tack till dig, Niclas, för alla dessa år!

Text: Olivia Renner Balkstam

Hon är doktor Moa Gärdenfors

Den 12 januari disputerade 32-åriga Moa Gärdenfors med sin avhandling om döva och hörselskadade barns skrivprocesser och skrivprodukter. Strax därefter kom beskedet att hon blivit godkänd av betygskommittén och därmed fick dövsamhället en ny doktor. Möt Dr. Moa Gärdenfors när hon berättar mer om sig själv och sin forskning.

Hon är ursprungligen från Lund i Skåne men flyttade under uppväxten till Uppsala. Efter skolgången på Manillaskolan läste hon naturvetenskapliga programmet på Risbergsskolan. Idag bor hon i Sundbyberg med sambo och en treårig dotter.

En disputation är en akt där en doktorand försvarar sin doktorsavhandling. En opponent går igenom doktorsavhandlingen och ställer kritiska frågor om innehållet. Detta görs inför publik, och en betygsnämnd som därefter beslutar om doktoranden ska godkännas. Den 12 januari blickar Moa Gärdenfors i gul kostym ut över publikhavet och ser många bekanta ansikten. Många tittar dessutom via videolänk. Idag är det hennes tur att disputera. Tre timmar senare ska hon komma att bli godkänd och därmed avlägga doktorsexamen.

Hur var disputationen?

– Jag hade lagt fram kläder kvällen före, berättar Moa. När jag sedan åkte till jobbet på morgonen bar jag vanliga kläder och åkte kollektivt. Allt var som vanligt. Väl på plats såg jag att jag hade fått blommor. Jag gick runt i korridorerna och pratade med kollegorna.

– När det sedan var dags att gå till min disputation kände jag en så stor glädje. Nu gällde det! Jag var så glad. Man kunde tänka sig att den känslan skulle komma först efteråt men den kom innan för mig. Sedan bytte jag om, mötte tolkarna och förberedde. Särskilt nervös var jag faktiskt inte, kanske lite spänd. Jag tror att det beror på att det var så mycket att förbereda med min disputationssfest dagen innan så jag hade inte så mycket tid att fundera över det.

– När folk började strömma in så började det kännas av mer. Men jag blev glad av att se gamla lärare, äldre släktingar och vänner som jag inte träffat på länge. Det kändes fint att de var där för min skull. Jag hade en unik känsla av att detta bara sker en gång i livet.

– När jag satt mittemot min opponent, Dr. Naomi Caselli från Boston University, kände jag att nu är det på allvar. När hon sammanfattade min avhandling kändes det märkligt, att någon

Moa Gärdenfors på sin disputationssfest

annan sammanfattar den och inte jag. Hon hade lagt tid och energi på att gå igenom den på djupet. Hon ställde kritiska frågor också förstås. Men sammanfattat kändes det bra, och särskilt att hon sa att min avhandling var fantastisk och den mest övergripande på temat skrivande hos teckenspråksanvändare. Ett gott betyg, skulle jag säga.

Betygsnämnden och publiken ställde frågor och sedan var det bara över. Allt gick väldigt snabbt.

– Sedan ville alla gratulera mig men jag bad dem att vänta tills jag blivit godkänd. Vi befann oss i pentryt i anslutning till institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet för mingel medan vi inväntade beskedet. Efter 40 minuter kom beskedet att jag blivit godkänd. Det var en härlig känsla, alla applåderade och skålade. Handledaren och ordförande höll tal, och jag fick presenter. Bland annat fick jag en riktigt gammal skrivmaskin som skulle symbolisera mitt arbete. Sedan pågick festligheterna resten av kvällen, och dagen efter tror jag aldrig att jag varit så trött någonsin.

Var det givet sedan tidigare vilket ämne du ville forska om?

– Både min kandidatuppsats och magisteruppsats handlade om skrivande, så det kan man nog säga. Frågan om tvåspråkighet intresserar mig, men vad gäller skrivande hos teckenspråkiga barn så finns det så lite forskning kring det.

– Innan jag blev doktorand så fick jag höra talas om ett tangentbordsloggningsverktyg som ger information om ett barns skrivande. Verktöget registrerar hur skrivprocessen ser ut i realtid. Hur snabbt barnet skriver, hur många pauser det tar, var hen flyttar musen och så vidare. Om en lärare tar två sluttexter från två olika elever och texterna är helt likvärdiga vad gäller språk och innehåll, så säger det ändå inget om hur barnens skrivprocesser har sett ut. Det säger inget om vilket arbete som ligger bakom, om en av dem ansträngde sig mer eller hur mycket tid som lades ner. Då blir ju också risken att den eleven som behövde anstränga sig mer inte får rätt stöd.

Vad skulle du vilja forska om i framtiden?

– Jag har två tankar i nuläget. Dels skulle det vara roligt att skriva om kommunikationen mellan CODA-barn och deras föräldrar. Särskilt när barnen är i tidig ålder, omkring 2–3 år då det är en spännande fas i deras språkutveckling. På förskolan får de lära sig att prata svenska, och språkinputen de får där är större än det de får i teckenspråket hemma. Därför blir det förr eller senare en "obalans" mellan språken. Vad jag menar med det är att de kanske snappar upp ord på förskolan som de inte hunnit lära sig på teckenspråk. När de sedan ska berätta något som de inte har ett tecken för tar de till olika strategier. Min kompis barn som är ett CODA-barn skulle berätta att hen träffat en kompis som heter

Ludde, men hen saknade tecknet för Ludde. Så då tecknade hen istället "KUDDE". Jag har ett liknande exempel med min dotter, Hilma. Vi satt vid matbordet och skulle äta. Då tecknade hon "VASS GRODA". Jag förstod förstas ingenting. Jag filmade henne när hon tecknade det och skickade klippet till min hörande familj, och de berättade att hon sa "varsågoda" vilket de hörde på hennes röst. Det är något jag skulle vilja skriva om, de strategier CODA-barn tar till innan de lärt sig bokstavera.

– Sedan skulle det vara kul att forska om hur engelska som L3-språk (reds anm: engelska som tredje språk) hos döva och hörselskadade ungdomar kan se ut. Sedan skulle man kunna jämföra det med hur det ser ut i andra länder. Om Sverige ligger bättre till kan man fundera på varför. Engelska är ett världsspråk och mer frekvent förekommande i döva och hörselskadade barns och ungdomars vardag idag jämfört med förr.

Var ser du dig själv om tio år?

– Jag hoppas vi bor i hus. Då har vi en tonårig dotter också. Jag hoppas och tror att jag är kvar inom forskningen på ett eller annat sätt. Förhoppningsvis på Stockholms universitet också, och att min forskning då fortfarande handlar om döva och hörselskadade barn och ungdomar. Det är en så utforskad grupp och det finns mycket kvar att upptäcka. Nu kan man säga att jag har ett "körkort" i att forska, och har mycket friare händer framöver.

Mitt yrke: I alla nummer av DT under 2024 kommer vi att utforska vilka yrken och utbildningar döv-Sverige har valt. Häng med i olika karriärväl och livshistorier.

Text: Olivia Renner Balkstam Foto: Privat

Handla i SDR:s webbshop

Posters

Unika posters med svenska handalfabetet och olika hudfärger. Posters finns med och utan motiv.

299:-

449:-

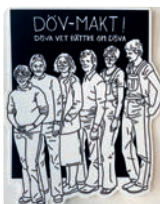
Paketpris

Turkosa ullvantar

Sköna och varma tumvantar i fin kvalitet av ull. Vantarna är stickade och tovade av SDR:s medlemmar. Etikett: Teckenspråk självklart!

299:-

Klistermärke DÖVMAKT

Matt klistermärke med illustration av Dövmakt-bilden i svart/vit färg. Illustration: Sara Domström. 8x9,5 cm.

3-p
39:-

Klistermärke DEAF POWER

Glansig klistermärke med symbolen Deaf Power i svart/vit färg. 4x2,5 cm.

3-p
29:-

Se fler produkter i vår webbshop: handla.sdr.org. Alla priser är inklusive frakt!

 Välkommen att följa vårt instagramkonto @sdrhandla

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

Magnetkameran används för att undersöka hjärnan. Läs mer om hur den fungerar i "Matematik i den teckenspråkiga hjärnan" från DT 2023 nr 3. (Faktarutan i dovastidning.se/nyhet/matematik-i-den-teckensprakiga-hjarnan) Foto: Shutterstock

Vad gör hjärnans hörselområde hos döva?

Har du någonsin funderat över vad det område i hjärnan som hos hörande bearbetar ljud gör hos någon som är döv? Händer det något där eller är det helt stilla?

Vår hjärna är ett fascinerande organ som består av ungefär 80 miljarder nervceller som tillsammans bildar olika nätverk. De här nätverken är det som möjliggör att vi kan förstå vår omvärld. När vi förstår omvärlden tar vi in vad som händer runt omkring oss med våra sinnen, så som vår syn och lukt. Intrycken tar sig vidare upp i hjärnan, till nätverken av nervceller som vi har där. Intrycken från ett visst sinne, till exempel synen, har sitt särskilda nätverk och område i hjärnan där den första bearbetningen sker.

Det brukar kallas för sinnets primära område och sinnet ger också namn åt området. Det betyder att hjärnan har områden som kallas synområdet, hörselområdet, smakområdet, luktområdet och känselområdet. I bilden (på nästa sida) är hörselområdet markerat med rött och synområdet markerat med turkost.

När intryck kommer in via synen, t.ex. när man ser någon som tecknar, kommer de först till det turkosa området i bilden. Här görs en första bearbetning där hjärnan analyserar bl.a. färg och form. Det görs dock ingen tolkning av intrycket, så hjärnan vet

bara att vi ser något, inte vad vi ser. Bearbetning fortsätter sen i närliggande områden i hjärnan och där sker det en tolkning av vad vi ser. På samma sätt fungerar hörselområdet för ljud. I hörselområdet analyseras innehållet i ljudet, t.ex. frekvens och styrka, men tolkningen av denna information sker i områden runtomkring. För bearbetning av språkliga intryck, oavsett om det är teckenspråk eller talat språk, sker tolkningen i huvudsak i ett område mellan syn- och hörselområdet.

Hos någon som är döv, så kommer det inte in något ljud till hörselområdet. Vad gör detta område då? Händer det ingenting där, eller används området för att bearbeta något annat än ljud? De flesta forskarna är överens om att området gör något och det finns två huvudsakliga förslag på vad. Ett förslag är att området i stället bearbetar intryck från andra sinnen, t.ex. syn och känsel, och alltså blir ett extra "synområde" eller "känslområde". Det andra förslaget är att området används till andra processer hos döva än hos hörande, så som t.ex. minne och uppmärksamhet. Det finns forskning som ger stöd för båda dessa förslag.

Stöd för det första förslaget kommer från flera studier som har visat att hörselområdet som hos hörande används för att analysera olika aspekter av ljudintryck används för att analysera motsvarande aspekter av synintryck och känselintryck hos någon som är döv. De delar av hörselområdet som hos hörande används

Hörselområden, som här är markerat i rött, ligger på sidan av hjärnan och synområdet, som är markerat i turkos, ligger längst bak i hjärnan.

för att bearbeta hur ljud förflyttas, används hos döva för att bearbeta rörelse via synen (Benetti et al., 2021; Shiell et al., 2016). De delar som används för att bearbeta ljudrytmer hos hörande används för att bearbeta ljusrytmer hos döva (Bola et al., 2017).

Det finns också en del av hörselområdet som hos hörande aktiveras för att känna igen en viss röst, där samma område aktiveras för döva när det gäller att känna igen ett ansikte (Benetti et al., 2017). Det finns också studier som visar att hörselområdet aktiveras av känselintryck, t.ex. när man blåser luft på huden (Karns et al., 2012).

I en studie som vi publicerade för ett par år sedan kunde vi också visa att kopplingarna från hörselområdet till andra områden i hjärnan skiljer sig åt mellan döva och hörande (Andin & Holmer, 2022). Sammantaget visar de här studierna att området kan användas för att analysera syn- och känselintryck och därmed blir hörselområdet ett syn- och känselområde hos döva.

Även om stödet för förslag två är lite svagare, så finns det några studier som ger stöd för det, det vill säga att området används för att lösa andra typer av uppgifter hos döva. I några forskningsstudier har man visat att döva använder området i olika typer av minnesuppgifter, både när uppgifterna är språkrelaterade (Cardin et al., 2018) och när de inte är det (Ding et al., 2015). Ett annat exempel på det är den studie som vi skrev om i Dövas tidning nr 1 2021 (Andin et al., 2021), dovastidning.se/nyhet/visuellt-brus-paverkar-hur-bra-vi-kan-ta-till-oss-information.

I en pågående studie, som inte är publicerad än, har vi också sett att döva personer har mer aktivitet än hörande i hörselområdet när de utför enklare matematiska uppgifter.

Det finns alltså forskning som ger stöd för både förslag ett och två, även om det första förslaget har lite mer stöd. Hur hörselområdet arbetar skiljer sig alltså åt en del mellan döva och hörande. Utöver att hörselområdet kan användas för att analysera intryck från andra sinnen än hörseln hos döva, verkar det som om området också används för att lösa andra typer av uppgifter än för hörande. Så kanske är "hörselområdet" ett dåligt namn eftersom det inte alls bara används för att analysera hörselintryck.

Referenser

- Andin, J., & Holmer, E. (2022). Reorganization of large-scale brain networks in deaf signing adults: The role of auditory cortex in functional reorganization following deafness. *Neuropsychologia*, 166, 108139. <https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2021.108139>
- Andin, J., Holmer, E., et al. (2021). Working Memory for Signs with Poor Visual Resolution: fMRI Evidence of Reorganization of Auditory Cortex in Deaf Signers. *Cereb Cortex*, 31(7), 3165–3176. <https://doi.org/10.1093/cercor/bhaa400>
- Benetti, S., et al. (2017). Functional selectivity for face processing in the temporal voice area of early deaf individuals. *PNAS*, 114(31), E6437–E6446. <https://doi.org/10.1073/pnas.1618287114>
- Benetti, S., et al. (2021). Visual motion processing recruits regions selective for auditory motion in early deaf individuals. *NeuroImage*, 230, 117816. <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2021.117816>
- Bola, L., et al. (2017). Task-specific reorganization of the auditory cortex in deaf humans. *PNAS* 114(4), E600–e609. <https://doi.org/10.1073/pnas.1609000114>
- Cardin, V., et al. (2018). The Organization of Working Memory Networks is Shaped by Early Sensory Experience. *Cereb Cortex*, 28(10), 3540–3554. <https://doi.org/10.1093/cercor/bhx222>
- Ding, H., et al. (2015). Cross-modal activation of auditory regions during visuo-spatial working memory in early deafness. *Brain*, 138(9), 2750–2765. <https://doi.org/10.1093/brain/awv165>
- Karns, C. M., et al. (2012). Altered cross-modal processing in the primary auditory cortex of congenitally deaf adults: A visual-somatosensory fMRI study with a double-flash illusion. *J. Neurosci*, 32(28), 9626–9638. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.6488-11.2012>
- Shiell, M. M., et al. (2016). The Right Hemisphere Planum Temporale Supports Enhanced Visual Motion Detection Ability in Deaf People: Evidence from Cortical Thickness. *Neural Plast*, 2016, 7217630. <https://doi.org/10.1155/2016/7217630>

Foto: Privat

Josefine Andin, biträdande professor i funktionsnedsättning och samhälle, Linköpings universitet

Foto: David Einar

Emil Holmer, universitetslektor i funktionsnedsättning och samhälle, Linköpings universitet

En teckenspråksversion av artikeln finns på dovastidning.se

Begravningståget från dövskolan till kyrkan. Foto: Forskarföreningen Släkt och Bygd i Bollnäs

15 personer dog i Ydalekatastrofen

Det var lördagen den 22 augusti år 1896, sommarlovet var slut och höstterminen skulle precis starta på dövskolan i Bollnäs. Skolan hade som tradition varje år att ordna en utflykt för elever och lärare på skolan strax före höstterminens start för att alla skulle få ha det roligt och lära känna varandra. Utflykten skulle detta år gå till den lilla ön Gullhammarön i sjön Varpen som ligger vid Bollnäs stad. Det var en vacker dag och sjön låg spegelblank. Där var 38 elever i åldrarna 8 till 17 år och personalen som bestod av 7 personer; rektor Johan Prawitz, fyra lärare, husmor och vaktmästare.

Båten som skulle ta dem till Gullhammarön var en liten ångslup som hette Ydale. Den var allt för liten att ta alla samtidigt så man delade upp sig i två grupper. I den första gruppen på 22 personer fanns alla flickorna, rektorn, lärarinnorna, husmor och så två av de starkaste pojkarna som skulle få bära matsäcken. Kvar på land blev makarna Prawitz dotter Betty, 14 år. Klockan 10.50 hoppade man ombord och så startade färden.

På väg ut till ön passerade man mellan två flytande timmerupplag. Fyra minuter efter avfärd kunde de som stod på stranden chockade se hur båten kantrade. Den hade i full fart gått på en avkapad dykdalb – en förtöjningsanordning till en timmerläns - vars topp låg osynlig cirka 40 cm under vattenytan och som flottningsföretaget nyss kapat och glömt att informera kaptenen om. Båten tog in vatten så snabbt att den sjönk efter tio sekunder.

Alla kom i vattnet och många följde med båten sex meter ner till botten. På sågverket hade man sett olyckan och det kom snabbt flera räddningsbåtar till undsättning men det var ändå för sent för de flesta. Bara åtta personer kunde räddas, bland dem kaptenen, eldaren och rektorn. 15 dog: 11 flickor och de båda starka gossarna, rektorns hustru Axelina Prawitz som var handarbetslärarinna på skolan och själv döv samt husmodern Elin Aspeqvist.

Skräckfyllda scener utspelade sig då barn som sjunkit försökte

klamra sig fast vid benen på de som kunde simma, och några fastnade under båtens soltak och kunde inte ta sig upp. Långa kjolar och tunga material i kläderna bidrog säkert också till att så många drunknade.

Rektor Prawitz följde med båten ner i djupet men lyckades ta sig loss och simmade mot en timmerflotte. Men så hörde han rop på hjälp från lärarinnan Anna Toll. Han simmade ut och hjälpte henne till timmerflotten där de både sedan blev uppdragna av en flottningskarl. Kaptenen Johan Larsson hjälpte en flicka upp på länsen och simmade sen ut igen där han fick se Axelina Prawitz strax under ytan med uppsträckta armar. Han tog tag i dem, men då grep hon fatt i honom med sån kraft att han inte kunde röra sig och båda höll på att drunkna. Till slut måste han bryta loss hennes grepp och simma till länsen, helt utmattad. Axelina Prawitz drogs sedan upp i en båt och man försökte rädda livet på henne men det var försent.

Man lyckades under dagen få upp alla drunknade utom två, men de återfanns på måndagen. Kropparna fördes till dövskolans gymnastiksal där de så småningom lades i öppna kistor så att de ditresta föräldrarna kunde ta farväl.

Nyheten om olyckan spreds snabbt över landet och på många håll flaggade man på halv stång. Drottning Sofia skickade sina kondoleanser genom landshövdingen. Vid begravningen fem dagar senare gick ett långt begravningsståg från dövskolan till kyrkan och längs vägen paraderade uniformerade järnvägsmän.

Omkring tretusen personer var med i och utanför kyrkan. Alla de döda flickorna begravdes i en gemensam grav och de båda kvinnorna i varsina gravar. Rektor Prawitz gifte om sig med Anna Toll efter ett och ett halvt år.

Text: Anne-Marie Nilsson

Foto: Forskarföreningen Släkt och Bygd i Bollnäs

Besök Döv-Sveriges fritidsanläggningar

Gästhem Västervik

Carlborgsons gård, Västerviks folkhögskola

E-post: info@vastanviksfhs.se

Bildtelefon: vastanvik.pers@ectalk.se

www.vastanviksfhs.se

Slädaviken

Medelpads Dövas Förening

E-post: boka.slada@gmail.com

www.mdfkotte.se

Solhem

Göteborgs Dövas Förening

E-post: bokning.solhem@gmail.com

www.solhembjorko.se

SDF:s gård

Stockholms Dövas Förening

E-post: info@stockholmsdf.se

Bildtelefon: sdf@ectalk.se

www.stockholmsdf.se/sdfgard

Sjöstranden

Dövas Förening "Göingen" i Hässleholm

SMS 072-544 26 34

E-post: carinaruudalbinsson@hotmail.com

Carlstorp

Kalmar Läns Dövas Förening

SMS 073-835 05 19

E-post: carlstorp62@gmail.com

Mer information: www.sdr.org/fritidsanlaggningar

Omvända världen i modern version

Den välkända pjäsen Omvända världen från 1970-talet ska tas fram i en ny och modernare version - tack vare beviljat projektmedel från Postkodstiftelsen. Projektet kommer att genomföras under en period på 18 månader i samarbete med Riksteatern Crea med syftet att stärka teckenspråkets ställning.

Hur kom den första versionen av Omvända världen till? Under eran av dövmedvetandets framväxt i Sverige under 70-talet fanns en studiecirkel med flera dövprofiler hos ABF i Örebro. Studiecirkeln resulterade i en teaterpjäs, *Att vara hörande i en döv värld*, som senare döptes om till *Omvända världen*. Pjäsen vände på verkligheten och på vilka som representerade majoritets- respektive minoritetssamhället. Den handlade om hur det är att växa upp som hörande i en värld där de flesta är döva. Det hörande barnet fick en "dövapparat" för att det inte skulle höra och barnet förbjöds att tala. Pjäsen blev snabbt en succé som visades runt om i landet ett 80-tal gånger, i TV och på världskongressen i Bulgarien 1979.

Under 2024 är teckenspråkets ställning ett av förbundets fokusområden och vi ser ett betydande behov av att utveckla en alternativ strategi för påverkansarbete, genom att använda en konstnärlig metod, forumteater, i samarbete med Riksteatern Crea. Trots Språklagen från 2009 upplever många döva en fortsatt marginalisering, diskriminering och social exkludering. Audism och att det svenska teckenspråkets status inte har stärkts i lika

En scen från Omvända världen med döva oroliga föräldrar och deras hörande barn som använder en dövapparat. I bild fr.v: Hans Smedberg, Cheri Jaglowski och Christer Rönmark.

hög grad som andra minoritetsspråk kan vara två anledningar. Genom en ny version av pjäsen Omvända världen och turné runt om i landet ska vi väcka en samhällsdebatt om teckenspråkets ställning på lokal, regional och nationell nivå. Forumteatern speglar olika situationer som kan uppstå i dövas vardagsliv. Den ska skapa en större förståelse och väcka diskussioner hos både döva och hörande, samt visa hur vi gemensamt kan förverkliga den mänskliga rättigheten till teckenspråk. Ambitionen är att bjuda in beslutsfattande personer, politiker samt tjänstemän från olika myndigheter som har inverkan på dövas situation till denna forumteater för att upplysa, väcka nyfikenhet och engagemang till nya tankebanor och lösningar. Vi planerar även att arrangera ett flertal webinarier för att fördjupa diskussionerna och ska samla data och dokumentation genom bland annat enkäter.

En projektledare kommer att tillsättas på heltid för att vara stationerad på Riksteatern Crea och ha ett nära samarbete med de intressepolitiska handläggarna på SDRs kansli. Följ vårt arbete på sociala medier och sdr.org för mer information om projektet.

■ ÄLDREOMSORGSLYFTET

Äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje tillkännagav i januari att regeringens satsning *Äldreomsorgslyftet* förlängs i ytterligare tre år, till och med 2026. Satsningen omfattar även teckenspråk - i form av fortbildning i teckenspråk för personal inom äldreomsorgen. SDR och SDP anser gemensamt att det inte räcker eftersom det krävs mycket mer för att tillgodose döva äldres rätt till en fullt teckenspråkig miljö inom äldreomsorgen.

■ DISKRIMINERAD?

Får du löneavdrag när tolken inte kommer? Har du äldreomsorg utan teckenspråk? Du vill träffa en teckenspråkig psykolog men blir nekad? Om du som döv upplever diskriminering, orättvis behandling eller har blivit kränkt så har vi tips och råd till dig. Besök sdr.org för fallbeskrivningar, information om vad olika konventioner och lagar säger, samt hur du som utsatt kan göra en anmälan eller överklaga ett beslut. Informationen finns även på svenskt teckenspråk.

■ SDR FYLLER 102 ÅR!

Välkommen till vårt live-event på SDR:s födelsedag den 26 februari! Det blir online så du kan delta oavsett var du befinner dig. Förutom att vi firar 102-årsdagen tillsammans bjuder vi på lite av vår historia, hur vi arbetat för dövas delaktighet i samhället under åren och presentera våra fokusområden 2024. Exakt vad vi bjuder på under eventet blir en överraskning. Boka in 26 februari och följ oss på sociala medier så du inte missar det!

Grattis till Dr Moa Gärdenfors! Hon disputerade 12/1 vid Stockholms Universitet med sin forskning om hur döva och hörselskadade barn skriver och hur deras skrivprodukt- och process ser ut.

Min forskning visar att kunskap i teckenspråk inte negativt påverkar skrivförmågan. Snarare visar den det motsatta, att teckenspråk främjar det skrivna språket.

”

På gång:

- **16-18/2** Förbundsstyrelsen har sammanträde
- **26/2** SDR firar 102 år!
- **14/3** Möte med RTAF
- **18-19/3** SDR ordnar fortbildning för professionella
- **20/3** Arbetsutskottet har möte
- **22/3** SDR träffar skolminister Lotta Edholm
- **14/5** Teckenspråkets dag
- **15/5** Sista dagen för nominering till Alma Abrahamssons pris 2025!
- **22/5** SPSM:s Intresseråd

■ NYTT FRÅN KANSLIET

Bittan Martinell har gått i pension som intressepolitisk handläggare med fokus på sociala frågor. Elias Teibibel, som är intressepolitisk handläggare, slutar hos oss i februari då han fått ett annat jobb. Camilla Lindahl och Sigríður "Sigga" Vala Jóhannsdóttir träder in som intressepolitiska handläggare från i början av februari till och med 30 juni. Vi riktar ett stort tack till Bittan & Elias för era viktiga insatser och hälsar Camilla & Sigga varmt välkomna!

■ REKRYTERING

Arvsfondsprojektet Dövas Kulturarvscentrum omfattar fem tjänster, vars rekrytering nu är avslutad enligt följande: projektledare Cathrine Björkstrand, museiansvarig Urban Mesch, projektmedarbetare och arkivarie Ulf Nilsson Jörlemyr samt kommunikatör Florian Tirnovan. Samtliga medarbetare påbörjade sitt arbete i januari och har haft uppstarts dagar. Se mer på sid. 6-7.

■ DÖVAS TIDNING

Det sker även förändringar på personalfronten i redaktionen för Dövas Tidning. Niclas Martinsson har fått arbete på annat håll och lämnar därför Dövas Tidning efter 15 år. Han har varit tjänstledig, i varierande omfattning, från augusti 2022. Olivia Renner Balkstam, som varit vikarierande redaktör sedan dess stannar kvar på heltid. Stort tack till Niclas och för hans insatser för vår medlemstidning! Mer om detta på sid. 14-17.

Laith Fathulla tycker...

I ett inslag av UR frågade programledaren tre ungdomar om de ingår i döveliten. Två av dem svarade att de inte känner sig delaktiga i dövvärlden och att de avstår från dövelitism. Ledsamt anser jag. Elitism är, enligt mig, exempelvis personer som har samlat på sig meriter via högre utbildning, eller jobbat inom samma bransch länge. Vissa har större befogenhet i sina karriärer. Många av oss ingår i döveliten, mer eller mindre. Några syns inte, medan andra syns mer.

Ärligt – jag ingår i döveliten. Det betyder inte, som inslaget lyfte, att jag följer osynliga regler, kompromissar med min identitet eller att jag

förväntas offra mina värderingar. Det beror inte heller på vem jag umgås med. Tvärtom – det är en myt jag vill skrota.

Är jag en kall dövelitist, som bara engagerar mig i frågor som jag själv brinner för? Det är långt ifrån sant. Där jag står nu är inte en slump, utan är tack vare prestationer och tillit från dövsamhället. Döveliten har privilegier som inte ska tas för givet. Vägarna dit kan vara olika men vi behöver skifta fokus till hur en förhåller sig till sin maktposition, medvetandegör sina privilegier och gör skillnad för allas lika värde.

Text: Laith Fathulla, styrelseledamot

■ DÖVAS KULTURARVSCENTRUM

Det efterlängtrade Arvsfondsprojektet har haft tre uppstarts-dagar på Västansviks folkhögskola den 15 till 17 januari med representanter från SDR, historieföreningen Pär Aron Borgs vänner och Västansviks folkhögskola. Det var första projektmötet för SDRs representanter som är Cathrine Björkstrand, Urban Mesch, Ulf Nilsson Jörlemyr och Florian Tirnovan. Tillsammans gick vi igenom bland annat förstudien Dövas historia – en saknad länk i Sveriges kulturarv och den beviljade projektansökan för att gemensamt diskutera hur vi ska uppfylla målsättningarna.

En av projektets flera målsättningar är att etablera ett kulturarvcentrum på Västansviks folkhögskola som i sin tur ska fokusera på att bygga upp ett fysiskt museum samt utveckla ett digitalt museum och arkiv. Ett digitalt arkiv är också efterlängtat. Tanken med det digitala arkivet är att det ska ha en sökfunktion så att det är möjligt att söka efter ord, personer, händelser och så vidare.

Under det första året kommer det att bli fokus på insamling av historiska föremål som finns utspridda i Sverige, både i statlig och privat ägo. Under åren kommer det att vara möjligt att skänka föremål till projektet, men inte i nuläget. Vi återkommer med information om denna möjlighet inom en snar framtid.

I förstudien lyftes bland annat dövmuseerna i våra grannländer Norge och Finland. Därför planerar projekten att göra studiebesök i Trondheim respektive Helsingfors. Syftet med besöken är att etablera ett kontaktnätverk inom Norden

Uppstartsdagar på Västansviks folkhögskola för arvsfondsprojektet Dövas kulturarvscentrum

och samla inspiration att ta med till vårt arbete i Sverige. För er nyfikna så heter museet i Norge "Norsk Døvemuseum" (www.norsk-dovemuseum.no/) och den i Finland "Kuurojen museo" (www.kuurojenmuseo.fi). Utöver dövmuseerna ska också ett kontaktnätverk med olika minoritetmuseer i Sverige knytas.

Är det något ni undrar över så är ni mer än välkomna att ta kontakt med projektets kommunikatör Florian Tirnovan på florian.tirnovan@sdr.org

Ni kommer också att få möjlighet att följa oss och vårt arbete på sociala medier. Vi kommer också att bjuda på inslag av dövhistoria – håll utkik på SDR:s sociala medier!

■ DIGIDÖV STÄLLER OM

Arvsfondsprojektet går nu in i tredje och sista året. Nu tittar vi på olika alternativ hur vår verksamhet kan drivas vidare och bli etablerad efter projektets avslutning. Vår planerade kursvecka på Västansviks folkhögskola blev inställd på grund av få anmällda. Men vi har fångat upp döva äldres önskemål om mer kunskap kring smartmobilen och kommer att ställa om volontärverksamheten från support till en kursliknande verksamhet i stället. Hur det kommer att se ut är inte helt klart ännu och vi återkommer med information så fort det är klart.

Under våren kommer projektteamet också att besöka DigiDöv-verksamheterna runt om i Sverige och ha workshops. Vi kommer att gå ut med information när det närmar sig.

■ INFORMATION PÅ TECKENSPRÅK

Syssna på mig har nu nått halvvägs av vår treåriga period. Arbetet med att samla in information om psykisk hälsa löper på – både till den kommande webbplatsen och sociala medier. Projektet ska öppna ett Instagramkonto där vi publicerar korta informationsinlägg, råd och tips om psykisk hälsa - allt på teckenspråk!

Projektet har konstaterat att det är stor brist på information på teckenspråk. Både när det gäller information på webbplatser, som exempelvis 1177, och hur döva kan söka stöd. Detta är dessvärre inget nytt. Projektet hoppas att kunna bidra och påverka till det bättre, genom vår kommande webbplats och Instagramkonto. Vi har åtta workshopar bokade under våren. Kanske vi träffar just dig?

Alma Abrahamssons pris

Nominera en engagerad arbetskollega, en utmärkt pedagog eller en passionerad skolledare!

Priset delas ut till personer som helhjärtat arbetat inom för-, grund- eller gymnasieutbildning och bidragit till en kvalitativ utbildning på teckenspråk samt stärkt barn och ungas dövidentitet.

Samtliga pristagare tillkännages vid prisutdelningen som sker i samband med SDR:s kongress 2025.

Mejla ditt förslag till nominering@sdr.org senast den 15 maj 2024! Mer information, kriterier och nomineringsblankett finns på www.sdr.org

Vem är jag?

Jag är tidsmiljonär (pensionär) sedan 1 januari och det känns som att man har tid att göra vad man känner för och kan vara spontan. Jag vet att det finns några som är nyfikna på vem jag är. Jag har gått både i hörselklass och hörande klass. Mina föräldrar valde skolan som låg närmast hemmet, de berättade sedan att de trodde att de hade gjort ett bra val. Men ångrade sig att de inte lärde sig teckenspråket. Det är lätt att vara efterklok. Jag är inte arg på dem, utan de lyssnade på vad de trodde var experter, och så är det fortfarande idag.

När jag var barn, fick jag sitta i mammas knä och avläsa vad min familj sade, som jag sedan skulle upprepa. Om jag hade fel, upprepade mamma det genom att prata i örat på mig och jag skulle upprepa vad mamma sade. Det blev övning i tal, avläsning och hörträning, Wedenbergsmetoden kallades det. Jag gick individualintegrerat (hörande klass) i några år och fick åka på läger till Vaddö folkhögskola tillsammans med andra individualintegrerade. Där hade vi teckenspråkiga tävlingar i att avläsa. En tävling kallades "hänga gubben". Hörselpedagogen sade ett ord, utan röst och vi skulle då avläsa. Det hände rätt ofta att jag vann dessa tävlingar. Vansinnigt med sådana tävlingar.

Jag har fått mitt intressepolitiska engagemang genom mina föräldrars engagemang. Tillsammans med andra föräldrar bildade

min pappa "föräldraföreningen för hörselskadade barn" och ofta genomförde de sina sammanträden hemma hos oss. Jag minns att jag alltid skulle gå in till dem och säga god natt när jag hade bytt om till min pyjamas och hade min bruna nalle i famnen.

Jag är vice ordförande hos Stockholms Dövas Förening och sekreterare i SDP:s styrelse. Mina sista yrkesår arbetade jag på SDR, och mina arbetsuppgifter var bland annat att söka projektbidrag och arbeta intressepolitiskt. Tiden hos SDR gick alldeles för fort, jag hade gärna velat stoppa tiden där.

Jag läste i Dagens Nyheter om hemtjänsten i Arjeplog, där struntar de i tidsstämpling. Hemtjänsten besöker sina brukare och gör vad de ska. Men ibland kan det ta längre tid, om brukaren är dämpad, då stannar hemtjänsten kvar en extra stund. Det jämnar ut sig med tiden. Hemtjänsten tittar inte på klockan utan tiden står stilla, i stället ser man brukaren. Så skulle jag vilja ha det för alla äldre döva.

Bittan Martinell, ny medlem i SDP

■ NYHETER

God fortsättning på det nya året! Hoppas att julhelgen varit bra även om en del kanske har varit ensamma.

Några nyheter: SDP har nu äntligen med hjälp av en medlem bokat en kryssning till Kiel den 21-23 maj 2024. All information plus anmälan finns på vår hemsida. Häng med! Det är max 30 platser, så skynda dig att anmäla dig.

SDP har beslutat att genomföra ett seniorläger för de ensamma för andra gången vecka 26, dvs 24-29 juni 2024. Detta är under förutsättning att vi får bidrag. Vi får hålla tummarna för att det ska bli av. Cathrine kommer så småningom skicka program och föransökan till både vår hemsida och Facebook. Så håll utkik!

Och nu är det precis klart med pensionärs-/kultur dagar i Örebro. Det här ser vi fram emot och vi hoppas på en stor uppslutning från hela landet! Anmälan finns på SDP:s hemsida. Häng med!

Marianne

■ PENSIONÄRS-/KULTURDAGAR

Vartannat år ordnar SDP pensionärs-/kultur dagar. År 2024 står Örebro Dövas Pensionärsförening som värd för dessa dagar, den 6-8 augusti i Örebro.

Tisdag 6 augusti

12.00 Samling och information i konferensrum Fören på Clarion Hotell, Kungsgatan 14. Information och invigning
13.00 Lunch i restaurangen på hotellet
14.00 Inkvartering (för de som ska bo på Clarion hotell)

15.30 Föreläsning om Europas teckenspråkiga huvudstad (Fören)
17.00 Föreläsning Minoritetsstress, Kenny Åkesson (Fören)

19.00 Middag och social samvaro

Onsdag 7 augusti

08.00 Frukost (för de som bor på hotellet)
09.00 Föreläsning och rundvandring (Fören) Dövas Kulturarv, Maria Norberg
12.00 Lunch i restaurangen
13.00 Buss till Karlskoga
13.30 Besök på Nobelmuseum i Karlskoga
16.30 Återresa till Örebro
17.00 SDP:s "stora" planer (Fören)

19.00 Middag i restaurangen
20.00 Information och underhållning (Fören)

Torsdag 8 augusti

08.00 Frukost (för de som bor på hotellet)
09.00 Hemresa/spela boule/titta på Open Art, Maria Hermanson
09.00 Buss till Karlslund (Boule)/Promenad (Open Art)
12.00 Buss/promenad tillbaka till hotellet
Välkomna!

Med reservation för ändringar.

SVERIGES DÖVAS
PENSIONÄRSFÖRBUND

Ordförande: Marianne Wallentin
marianne@sdpf.se

Ekonomiansvarig: Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Vice ordförande: Jan Magnström
jmag@sdpf.se

Sekreterare: Bittan Martinell
bittan@sdpf.se

Ledamot: Ove Wallster
ove@sdpf.se

sdpf.se

Döv som döv

Vill du också sitta i lägergruppen? Kontakta oss!

Förra året i november var jag och Johanna Söderström, generalsekreterare för SDUF, på en resa till Sri Lanka för ett projekt som SDUF har. Det är ett projekt via MyRight, där målet är att uppfylla respektive organisations visioner och mål. Vi reste tillsammans med Kerstin Olsson från Sveriges Dövas Riksförbund, för att vi skulle få ett bra exempel på hur man gör en sådan resa. Detta var SDUF:s första resa på detta vis, men även min. Mina tankar var; hur gör jag detta samarbete så lyckat som möjligt? Hur ska vi komma undan språkbarriären? Det jag glömde bort var att vi faktiskt hade en sak gemensamt, och det är att vi alla är döva. Det sägs att döva är världsmedborgare och på denna resa skulle jag få ett verkligt exempel.

Väl på plats, så fort vi hade presenterat oss och kört genom första mötet, sitter vi och snackar som om vi vore livslånga vänner som inte setts på ett tag. All tid vi fick tillsammans med ungdomsorganisationen där, både möten och snacket under pauserna, var otroligt givande då vi från SDUF fick en enorm förståelse för dövkulturen på Sri Lanka och vi fick verkligen se personerna bakom organisationen. Det är bara varma och engagerade personer som sitter i styrelsen i SLADY (Sri Lanka Association of the Deaf Youth). Vi fick lära känna dem, och även efter en väldigt kort vecka var det svårt att säga hejdå till varandra.

Även om vi kunde relatera till och förstå varandra, var det ändå annorlunda att få se en helt annan sida. Sri Lanka har runt 300 000 döva, och Sverige har runt 10 000. Sri Lanka har cirka 25 dövskolor över hela landet, och Sverige har 5. Det är bara några exempel på skillnader som de var lika häpnadsväckande för mig som jag var. Resan skulle jag vilja påstå var bara en aptitretare för vad som kommer skall, vi från SDUF fick en monumental inblick i hur ett internationellt samarbete ska se ut och vi är så exalterade över det som kommer nu framöver.

Efter resan fick jag en varm känsla och förstod verkligen vad det innebar när andra sa att döva är världsmedborgare. Jag fick en tanke; är det såhär när man träffar döva från varsomhelst på jorden? Då vill jag träffa döva överallt nu!

Catja Arvidsson,
ledamot SDUF

**SVERIGES DÖVAS
UNGDOMSFÖRBUND**

Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se

Förbundsordförande: Mindie Norrie
mindie.norrie@sduf.se

Skype: tidsbokning via mejl

Twitter: @sduf1966

Facebook: sduf

Instagram: @sduf1966

Stöd oss: Sduf bg 5759-5647

Swish: 123 218 1477

sduf.se

På gång:

- 17/2 Lägergruppsmöte digitalt
- 15-17/3 Lägergruppsmöte i Rissne
- 11/3 Skolturnén sista dag
- 10-12/4 Styrelsemöte
- 12-14/4 Ungdomsklubbskonferens på Björkö
- 19-21/4 Utbildningshelg för lägerledare i Örebro
- 19-21/4 DNUR möte i Ål

■ NY ANSTÄLLD PÅ SDUF-KANSLIET

SDUF tar sikte på en ny era med intressepolitik och har anställt Romel Belcher som intressepolitisk strateg den 30 november. Att möta döva ungdomars behov kräver en solid grund och han betonar vikten av samarbete och öppenhet. Det är viktigt att SDUF med ungdomsklubbar gemensamt stärker sitt intressepolitiska arbete genom samarbete med andra döva organisationer. Romel förespråkar framtida workshops där olika aktörer samlas för att bygga broar och utbyta erfarenheter. Genom dessa möten kan en starkare dövgemenskap skapas, där öppna diskussioner om mål och utmaningar kan äga rum. Främjandet av intressepolitik är viktigt för SDUF och avgörande för att forma ett inkluderande samhälle för vår målgrupp.

■ VÅRA SOMMARLÄGER 2024

Varje år arrangerar vi sommarläger för dig mellan 6-30 år – en viktig tradition för SDUF! Lägeranmälan är öppen från 10 januari till 11 mars 2024.

Dessa läger kan du anmäla dig till:

- Barnläger för 6-12 år i Järvsö, Sverige
- Nordiskt juniorläger 13-17 år i Säfsen, Sverige
- Nordiskt ungdomsläger 18-30 år i Kuusamo, Finland
- EUDY Children Camp 9-12 år i Messerberg, Tyskland
- Riksläger för Döv+ 18-30 år i Carlstorp på Öland, Sverige

■ SÖKER DU SOMMARJOBB?

Vi har även sommarjobb för dig som är 18-30 år! Vi SÖKER dig som vill vara lägerledare eller cateringsansvarig hos oss! Som lägerledare bidrar du till oförglömliga minnen för barn och ungdomar. Planera aktiviteter för en veckas skoj och bus tillsammans med andra lägerledare! Innan lägret hålls en obligatorisk utbildningshelg i Örebro den 19-21 april för att skapa en trygg lägerplats. Är du nyfiken på vilka lägerjobb som finns? Kika in på vår hemsida för mer information!

Anmälan till
SOMMARLÄGER
är fortfarande öppen

SDUF:s sommarläger:

- Barnläger för 6-12 år i Järvsö, Sverige
- Nordiskt juniorläger 13-17 år i Säfsen, Sverige
- Nordiskt ungdomsläger 18-30 år i Kuusamo, Finland
- EUDY Children Camp 9-12 år i Messerberg, Tyskland
- Riksläger för Döv+ 18-30 år i Carlstorp, Öland

SDUF:s förbundsstyrelse 2023-2024

■ STYRELSEMÖTE I KYLAN

Helgen 19-21 januari var det rysligt kallt när hela förbundsstyrelsen 2023-2024 samlades för sitt första styrelsemöte i Stockholm. Dagordningen var lång; många beslut behövdes tas inför det nya verksamhetsåret. Styrelsemötet flöt ändå på bra med SDUFs nya förbundsordförande Mindie Norrie. Styrelsen hann till och med ta nya fina bilder på sig ute (i kylan) med bakgrundsvy över Rissne. Nu ser vi alla i SDUF fram emot ett händelserikt år, och hoppas vi ses på våra aktiviteter och läger.

■ HANDBOJOR

Under förbundsstämman 2023 delade SDUFs förbundsstyrelse ut Handbojor 2023 till Örebro Kommun. Motiveringen var att Örebro, trots att de titulerar sig som Europas teckenspråkhuvudstad, gång på gång missgynnar teckenspråkiga miljöer för barn och ungdomar samt att de inte lyfter teckenspråkiga. SDUF bokade ett uppföljningsmöte med Örebro kommunfullmäktige i Örebro rådhus den 10 januari 2024. På mötet deltog SDUFs ordförande Mindie Norrie tillsammans med styrelseledamoten Catja Arvidsson och under mötet diskuterades Örebro kommuns handlingsplan för att främja teckenspråkiga de närmaste åren.

Små och stora utmaningar

Jag hade en lektion med att gå genom massa begrepp i samhällsekonomi. En riktigt bra lektion där vi tillsammans förklarade och gav exempel så begreppen fick en konkret innebörd. Tiden flög iväg och när jag var tvungen att avsluta lektionen för att gå vidare till nästa klass, utbrast en elev rakt ut – ”vad mycket jag har lärt mig idag!”. Då mår man bra. Då har man lyckats!

Med gott självförtroende var jag redo att ta mig an nästa klass och gå genom samma område. Förra lektionen gick ju så bra, så det var ju bara att göra på samma sätt igen. Kommer bli succé! Efter några minuter började den första svett droppen rinna nerför tinningen – det gick inte alls. Jag fångade inte elevernas uppmärksamhet. Ingen svarade på mina frågor. Det suckades, rycktes på axlarna, tittades bort. Jaja, med många års erfarenhet som lärare ska jag ändå se till att ro den här lektionen i hamn. Jag började berätta historier med en rolig twist i. Bilder går alltid bra. Något kul Youtubeklipp funkade alltid. Efter många långa minuter räckte till sist en elev upp handen. Ja! Nu händer det! Nu får jag med eleverna! Nu kör vi!

Jag stannar upp i klassrummet, signalerar tydligt för alla att en elev har räckt upp handen och vill säga något, kanske fråga eller ge ett exempel så fler elever hakar på. Så varsågod, ställ din fråga. Eleven tar ner handen och frågar: ”Vet du vad det blir för lunch idag?” ”Torsk med potatis” svarade jag sammanbitet och fortsatte med lektionen.

I många år har jag jobbat som lärare. Har mött så många olika situationer. Inför en klass är det så blandade elever - allt mellan elever som haft teckenspråket från födseln, trygg i sin dövidentitet och säkert så småningom SDUF-ordförande, till elever som nyss börjat i klassen efter att ha gått i en hörande grundskola i sju-åtta år. Ofta med ett rätt så stukat självförtroende och är i en teckenspråkig miljö för första gången i sitt liv. Allt däremellan ska jag försöka få ihop till en undervisning som möter var och ens behov. En utmaning!

Den ena dagen och lektionen är aldrig den andra lik. Hela tiden behöver man ta snabba beslut och hantera massa tonåringar som har fullt upp med sina liv och funderingar kring vänskap, relationer, utseende, identitet och allt det där samtidigt som jag ska försöka lära dem hur a-kassan fungerar.

Alla har sina egna erfarenheter av skolan och bildar sin egen uppfattning om hur den ska vara. Utifrån sina egna erfarenheter som elev, som förälder eller om man jobbar eller har jobbat i skolan. Ens uppfattning och verklighet kan skilja sig åt. Till och med om man jobbar i samma skola kan det vara helt olika världar och det gör det väldigt svårt att kunna möta varandra i diskussionerna om skolan.

Dövskolan är ett hett ämne. Många starka åsikter finns hur den ska skötas och drivas. Som förälder, före detta lärare och nu som biträdande rektor så har jag sett från olika perspektiv och oavsett från vilket perspektiv man ser på skolan, så är det omöjligt att ha en helhetssyn.

Det vi behöver göra är att samlas i en gemensam vilja och förståelse för våra respektive åsikter kan skilja sig åt, men att vi har ett gemensamt mål för en bra skola för döva och hörselskadade. För det här är viktigt, dövskolan är en av de få teckenspråkiga arenorna som finns i Sverige.

Det räcker med att titta på några av våra grannländer, så ser vi att skolor för döva och hörselskadade har avvecklats. Samtidigt ser vi från politiskt håll i Sverige att flera utredningar har föreslagit begränsningar så att färre elever ska få möjlighet att gå på dövskola i Sverige. Vi som vet betydelsen av dövskola för våra döva och hörselskadade barn behöver gemensamt jobba för att den ska finnas kvar. Och vi måste göra det tillsammans.

Tobias Palmkvist

En teckenspråksversion av krönikan finns på dovastidning.se

ETT OTROLIGT LIV, FULLT AV MOTGÅNGAR OCH FINSK SISU

Frans

AV SARAH REMGREN
REGI MARITA S. BARBER

SVENSK TURNÉSTART 20 APRIL
BOKA PÅ [RIKSTEATERN.SE/FRANS](https://riksteatern.se/frans)

RIKSTEATERN
crea

TEATERTOTTI

RIKSTEATERN våren 2024 • Foto: Mikael Sundberg

Månadslotten

Ditt stöd till synskadade och döva

Vårt gemensamma
lotteri

PASSA PÅ!
Första lotten
69 kr *
GRATIS GÅVA

Månadslotten

— nu endast **69 kr***
för miljonchanser!

(Ordinarie pris 150 kr*/mån)

GÅVA:

Efter din tredje
betalda Månadslott

Vad skulle du göra om
du vann 5.000.000 kr
på SUPER-dragningen?

Spel
inspek
tionen

Stödlinjen

för spelare och anhöriga
Telefon 020-81 91 00

*15 kr tillkommer i fakturaavgift

Överskottet från Månadslotten — SDR:s och SRF:s gemensamma lotteri — hjälper till att förbättra dövas och synskadades livssituation och möjligheter. Senast blev överskottet från Månadslotten och Månadslotten Plus till Sveriges Dövas Riksförbund **4.480.114 kronor!**

• Använd svarskortet • Ring 08-4000 0229 • www.manadslotten.se/dovas • QR-kod

SVARSKORT — stötta synskadade och döva!

JA TACK! Jag beställer 1 Månadslotten för 69 kr*, med dragningar varje dag och får, ca 5 veckor efter min tredje betalda Månadslott, ett ICA presentkort värde 400 kr utan extra kostnad. Jag får min Månadslott i en bekväm tillsvidareprenumeration direkt hem i brevlådan. Jag betalar 150* kronor per månad med inbetalningskortet som medföljer utskicket (*15 kr tillkommer i fakturaavgift om jag inte betalar med Autogiro eller e-faktura). Prenumerationen har ingen bindningstid och jag väljer själv när jag vill avsluta min möjlighet till miljonvinster genom att kontakta kundservice.

23MAICA

Namn: _____

Adress: _____

Postnr./Ort: _____

E-post: _____

Telefon/Mobil: _____

Erbjudandet gäller nya kunder, en gång per person, längst till 2024-04-30 och dig som är fyllda 18 år och bor i Sverige. Din gåva får du cirka 5 veckor efter att din tredje betalning registrerats. Vi kommer att lagra de personuppgifter du lämnar här och kan även komma att komplettera dessa i efterhand för att kunna fullgöra våra kundåtaganden, leva upp till lagar och regler, samt för marknadsföring. Ideella Spel AB, SDR och SRF är personuppgiftsansvariga och hanterar alla personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Mer om detta, fullständiga och allmänna villkor samt licenstid och vinstplan kan du läsa om på www.manadslotten.se/villkor. Vinstandel 42,78% och vinsttäthet 1 på 4,12. Förmånstagare är Sveriges Dövas Riksförbund & Synskadades Riksförbund. Spelar du för mycket? Läs om spelansvar på manadslotten.se/spelansvar. Månadslotten står under Spelinspektionens tillsyn.

QR-kod för
beställning

Frankeras ej
Mottagaren betalar
portot

Månadslotten

SVARSPPOST
20685775
162 20 Vällingby

Samtala fritt: TERA öppnar nya dörrar

autotext, talsyntes, röst och video med TERA

Upptäck TERA – den mångsidiga kommunikationslösningen för döva. Med TERAs autotextning och talsyntes kan du ringa och ta emot vanliga samtal, där din text blir tal och mottagarens tal blir text. TERA fungerar även som bild- och texttelefon, vilket underlättar kontakt med andra döva och teckenspråkiga samt stödjer bild- och texttelefonitjänster.

En döv TERA-användare samtalar med en hörande person. Allt som sägs av den hörande motparten transkriberas till text i realtid, och text från den döve omvandlas till tal av en inbyggd AI-röst. För bildtelefon-användare möjliggörs videosamtal.

Nyhet!

Nu har du som TERA-brukare möjlighet att använda ditt egna mobilnummer vid TERA-samtal. Detta behöver då ansökas via din förskrivare.

Citat från TERA-användare

”Det var tågstopp. Jag använde funktionen TERA-Local för att förstå varför. Det var bra eftersom många hörande inte är bekväma med att skriva på lappar.

Jag kör ut paket. Före TERA fick jag SMS:a chefen varje gång jag skulle lämna ett paket till någon. Nu kan jag själv ringa direkt till mottagaren.

TERA-Local

TERA-Local är en funktion för direktkommunikation med personer som kollegor, läkare eller kassapersonal. Den har samma funktioner som TERA för distanskommunikation. Exempelbilden visar en barndomsdöv användare som använder autotext och talsyntes för att prata med en ateljégämare.

Hur skaffar jag T-Meetings produkter?

Regionen har i uppdrag att erbjuda hjälpmedel om du behöver det för att klara din vardag. Vänd dig till Alternativ telefoni, Hörcentral eller Habilitering. Olika regioner har olika regler. Behöver du hjälpmedel i arbetet? Ansök genom Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Kontakta oss om du behöver vägledning!

Vi gör det möjligt!